Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: iga esmaspäeval, keskn[ädalal] ja [reedel].
Kaasandeks alandat[ud] ajak[iri] „Eesti Talu".
Väljaandja: Üs[ühing] „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

	„Järva Teataja"	„Tõusv. Noor."	„Eesti Taluga"
1 kuu	Kr. 0.65		
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel lehekõljel 10 s. ja tekstis 12 s. veeru mm. Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul. Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 2-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 120. Paides, esmaspäeval 17. oktoobril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Korteriolude parandamisega

põllutööliste kriisi lahendama.

Suurem nõupidamine Toompeal Peaminister K. Eenpalu juhatusel.

Wabariigi Walitsuse deklaratsioonis käsitleti ka põllutööliste küsimust, mis on kõige lähemas seoses korterite küsimusega maal. Aastate pikkuselt on meie awalikkuses kõneldud, et maatööliste puudus on tingitud mäga suurel määral wiletsatest korterioludest maal. Lasterikastel perekondadel on raske peawarju leida ja inimesed on tahes-tahtmata sunnitud walguma kas alewikkudesse wõi linna.

Wabariigi Walitsus tahab nüüd oma deklaratsioonis wäljendatud kawatsuste ja lubaduste teostamisele asuda. Walitsuse koosolekutel on mitmel korral põhjalikult kaalutud abinõusid, kuidas lahendada põllutööliste korterite probleemi. Samuti on wastawad ressoorid, Põllutööministeerium j. t. koostanud oma tegewusala kohaselt tarwilikke kawasid ja ettepanekuid. Laupäewal, 15. oktoobril toimus Toompea lossi walges saalis Peaminister K. Eenpalu juhatusel sama küsimuse asjus laiem nõupidamine, et põllutööliste korterite asjus seisukohti kindlaks määrata ja asja tegelikult liikuma panna. Nõupidamisest wõtsid osa peale Peaministri põllutööminister Artur Tupits, majandusminister L. Sepp, Põllutöökoja esimees A. Jürima, Põllutöökoja direktor T. Kind, Maapanga dir. J. Jans, põllumajandusosakonna dir. K. Liidak, asundusameti juhataja T. Sinberg, Walitsuse nõunik J. Klesment, Maatööliste ja wäikepõllupidajate koja esimees H. Maandi ja sama koja peasekretär A. Waigo.

Peaminister K. Eenpalu ja Peaministri asetäitja põllutööminister A. Tupits andsid nõupidamise algul ülevaate seni sooritatud eeltöödest ja päewakorral seiswatest kawatsustest, kuidas lahendada põllutööliste ja nende korterite probleemi, mille järele oma seisukohti arendasid teised nõupidamisest osawõtjad.

Nõupidamisel tehtud awaldustest selgus, et walitsuses on kaalutud mitmeid teid, kuidas sellest küsimusest üle jõuda. Samuti on Põllutööministeeriumis wiimistletud mitmeid lahendamiswiise. Kõikide ühine arwamine on, et põllutööliste kriisi lahendamisel on

wälistööliste sissewedu waid hädaabinõuks.

On waja leida teid meie põllumajanduse warustamiseks oma rahwusliku töötjõuga, muretseda abinõusid seniste põllutööliste maalt põgenemise ja tööstusaladele siirdumise ärahoidmiseks, kui ka uute põllutööliste juurdetulemiseks pealekaswawatest noortest. Põllutööliste hoidmiseks maal on wajalik esijoones parandada nende elamistingimusi. Üheks tähtsamaks abinõuks arwatakse siin olewat põllutööliste kohtade loomine, mis wõimaldab töölisperekonnale ja perekonna ülalpidajale noorele iseseiswa kodu ja wäikese majapidamise.

Põllutööministeerium arwas, et selles küsimuses on otstarbekohane saada teada põllumeeste ja põllutööliste ning nende kutseesinduste seisukohti. Ministeeriumi poolt pöörduti kewadel maaametite poole, et nad selgitaksid eelnimetatud küsimust koos põllumeeste konwentidega ja esitaksid konwentide seisukohad kokkulutusele oktoobri alguks. Saabuwate materjalide läbitöötamine on juba käsil. Igal juhul on selge, et ilma riikliku algatuseta ei saawutata põllutööliskohtade asutamisel soowitud tagajärgi. Asundusameti

tulewa-aastases töökawas on ette nähtud 50 tööliskoha rajamine maal.

Sellega tahetakse alguse teha juba 1939. kewadel. Kohtadele tuleksid püstitamisele hooned riigi ettewõttel. Need kohad oleksid mõeldud peamiselt kehwemate lasterikaste perekondade jaoks, et sel teel rakendada uut töötjõudu põllumajandusse. Suuremat osa (umbes 70 prots.) Põllutööministeeriumi maa-ametites käesolewa aasta alguks registreeritud lasterikaste perekondadega maasoowijatest (1045) jaoks asundada ainult wäikestele

eluaseme-, peamiselt aga põllutööliskohtadele.

(Järg 2. lk.)

„Estonia" — eestlase sitkuse saavutus.

Vabariigi President K. Päts ja Vabariigi Valitsuse liikmed „Estonia" juubeliaktusel. — Peaminister K. Eenpalu tervitussõnad. — Saalitäis rahvast elas kaasa mineviku visale võitlusele rahvusliku suurhoone püstitamisel.

Estoniale olid laupäew ja pühapäew juurteks pidupäewadeks — tähistati meie kauni ja monumentaalse teatrihoone awamist 25 aasta eest. Estonia oli end selleks sündmuseks pannud lipuehtesse ja ehtinud elektrituledes särawate juubelinumbritega. Laupäewa õhtul toimus pidulik teatrietendus, kus kanti ette Ed. Wilde „Pisuhänd", ja pühapäewal pidulik aktus Kontsertsaalis.

Aktusel wiibisid Wabariigi President K. Päts, Peaminister K. Eenpalu, Haridusminister kol. A. Jaakson ja rohkel arwul meie filmapaistwaid awaliku elu tegelasi ja osaühisus „Estonia" liikmeid, kelle seas arwukalt neid, kes 25 aasta eest aitasid üles ehitada Estoniat. Wiimse kohani täidetud saalis walitses erakordselt pidulik meeleolu.

Pidulik aktus algas R. Tobiase lauluga „Eks teie tea...", mis kanti wõimsalt ette EMO, Estonia ja Riigi Ringhäälingu orkestrite poolt W. Nerepi juhatusel.

Awasõna ütles osaühisus „Estonia" abiesimees A. Kask, terwitades Wabariigi Presidenti ja Wabariigi Walitsuse liikmeid.

Awasõnade järele astus kõnetooli Fr. Akel, üks wanematest nende keskel, kes Estonia teatrimaja püstitamisest osa wõtsid.

Kõneleja maalis oma peokõnes kuulajaskonnale kujuka pildi Estonia maja ehitamise eeltöödest ja raskustest ning wõitlusest wene wõimudega, eriti kuberner Korostowetsiga, kes igati püüdis weeretada takistusi eesti rahwa suurürituse.

Fr. Akeli kõne järele ettekantud M. Lüdigi „Nurgakiwi laul", mis omal ajal, Estonia maja nurgakiwi asetamisel jäi keelu tõttu ette kandmata, kutsus nüüd publiku keskel waimustustormi wälja ja laulu tuli korrata.

Esimesena terwitusi tõi juubilarile Wabariigi Presidendi ja Wabariigi Walitsuse nimel Peaminister K. Eenpalu.

Tallinna ülemlinnapea ja linnawalitsuse poolt tõi terwitusi linnapea A. Uesson, „Estonia" seltsi poolt dr. A. Mõttus, kes andis üle ka auaadressi. Weel terwitasid Teater „Wanemuise" Selts, Tallinna „Lootuse" Selts, Eesti Käsitööliste Selts, Tallinna Töölisteater, Wiljandi „Ugala", Tallinna Konserwatoorium ja Helikunsti Sihtkapitali Walitsus, Näitlejate Liit, „Estonia" näitlejate ühing j. t.

Rohkesti oli saabunud terwitusi ja õnnitlusi telegraafi teel. Telegrammiga terwitasid Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, Siseminister R. Weermaa, sõjaminister kindral P. Lill, Sõjawägede staabiülem kindral R. Reek, Tallinna garnisoni ülem kindral Brede, Läti saadiku asetäitja j. t. Telegraafi teel oli terwitusi saabunud ka Soomest.

Aktus lõppes R. Kulli hoogsa brawuurmarsiga „Kodumaale", mida juhatas autor.

Lõpusõna ütles osaühisus „Estonia" juhatuse esimees G. Laanekõrb.

Aktus lõppes hümniga.

Pühapäewa õhtul kella 9 ajal algas „Estonia" rohelises saalis juubelikooswiibimine, millest wõttis osa ka peaminister K. Eenpalu.

„Estonia" hoone 25 a. juubelipidustused.

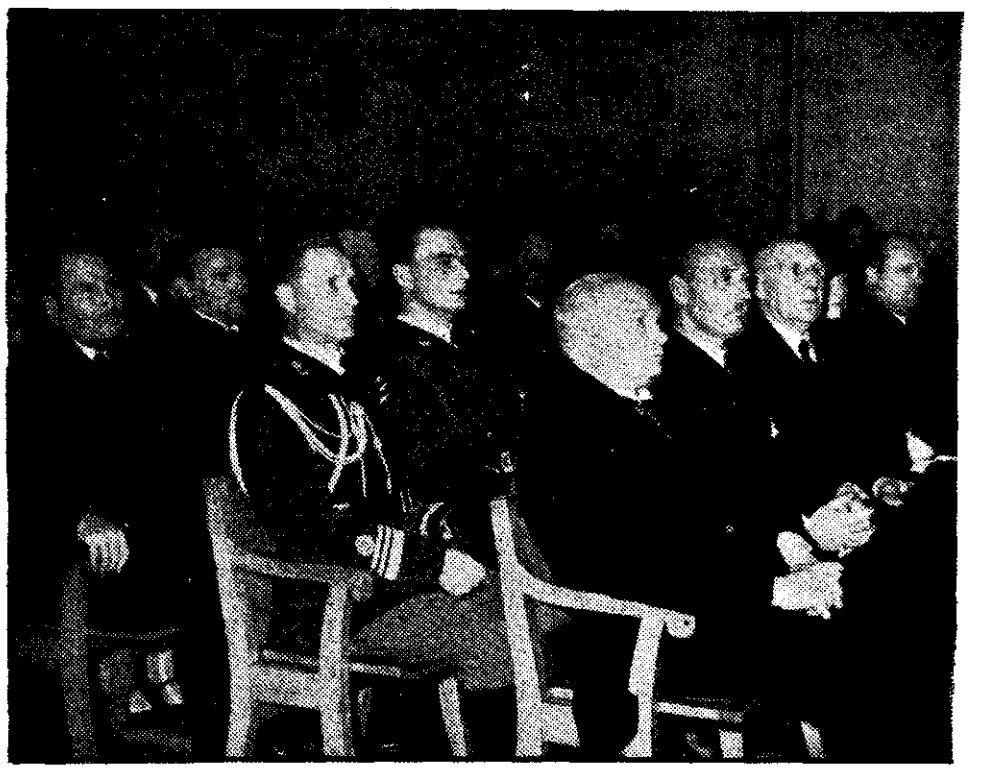

Aukülalisi „Estonia" juubeliaktusel. Esimeses reas istuvad Vabariigi President K. Päts, Peaminister K. Eenpalu, osaühisus „Estonia" esimees G. Laanekõrb, proua Jaakson ja haridusminister kol. A. Jaakson. Teises reas on näha Vabariigi Presidendi käsundusohwitserid kol. H. Grabbi ja kapt. Teder; kolmandas reas — Eesti Panga president J. Jaakson ja konservatooriumi rektor prof. J. Aavik.

Rootsis hukkus laatsaretilennuk.

ETA. Stokholm, 17. oktoobril.

(DNB.) Põhja-Rootsi mäestikus põrkas üks laatsaretilennuk wastu kaljuseina ja purunes. Lennuk oli transporteerimas üht haiget laplannat haiglasse. Kõik seesolijad — piloot, mehaanik, arst, haigetalitaja ja haige — said surma.

Uputusekatastroof Jaapanis.

ETA. Tokio, 17. oktoobril.

(Havas.) Domei agentuur teatab Kagoshimast, et Kiusiu saare lõunaosas on olnud suuri uputusi, kus on saanud surma ja haawata 192 isikut. 270 isikut on kadunud. Ligi 400 maja on häwinud.

Põllutöölistele kortereid ehitama.

(Algus 1. leheküljel.)

Põllutööministeerium suudaks asundusameti kaudu ilma eriliste raskusteta luua 1939. aastaks — tingimusel, et ettewalmistamistöödega saab alustada juba käesolewal sügisel, — kuni 50 põllutöölistkohta üle riigi, rajades neid wajadusele wastawalt riigi maatagawaradele ja ostetud eramaadele, üksikult wõi paarikaupa suuremate talude keskele, kus oleksid loomulikud eeldused töölispere äraelatamiseks põllutööst.

Töölistkoha suurus peaks olema normaalselt 0,3 ha

(aia- ja õuemaa). Wõimaluse korral wõib töölistkoha krunt sisaldada ka loomapidamiseks wajalikku rohumaad kuni 1 ha. Niisuguste kohtade hoonestamine toimuks riigi otsesel korraldusel. Kohtade hoonestamiseks on koostatud asundusameti poolt Põllutööministeeriumi, Põllutöökoja ning Maatööliste ning wäikemaapidajate koja asjatundjatest koosnewa komisjoni poolt ülesseatud nõuetele wastaw kawand.

Asundusseaduses ettenähtud tingimustel (intress 2 prots., adm. kulu 0,5 prots. ja kustutus min. 1 prots., kokku 3,5 prots. aastas) kohta omandades tuleks töölistkoha kasutajal aastas maksta umbes 110 krooni ehk umbes 10 krooni kuus, mis temale waewalt jõukohane, kuna tawaliseks üüriks maatööliste juures on 3—5 krooni kuus. Sellepärast näib selliste töölistkohtade asutamine wõimalik olewat ainult tingimusel, kui

osa ehituskuludest kaetakse riigi toetusega.

Riik peaks toetust määrama wähemalt üks kolmandik töölistkoha asutamise kuludeks minewast summast, mis wõimaldaks aastamaksu wähendada kahele kolmandikule, mis teeks wälja kuus 6—7 krooni.

Edasi nõupidamisel puudutati ka teisi abinõusid sama häda kõrwaldamiseks. Arwati, et wõiks küsimusse tulla ka

töölisrendikohtade asutamine

popsikohtade eeskujul talude ääremaadele. Rent tuleks tasumisele kas rahas wõi päewadega. Sellejuures tähendati ühtlasi raskustele, mis siin ees seisawad. Põllumeeste ridades walitseb umbusk niisuguste kohtade loomise suhtes, sest popsiseadus ei ole weel ununenud ja selle mõju näib praegugi weel olewat maal suurem kui arwatakse.

Weel ühte wõimalust kaaluti nõupidamisel üksikasjalisemalt — see oleks töölismajade ehitamine talu keskusse, talu majapidamise lähedale.

Töölismajade ehitamine

wõiks kõne alla tulla ka riiklikul toetusel. Meie talupidajail on weel wähe jõukust, et nad ise suudaksid selliseid hooneid püstitada. Need oleksid mõeldawad ainult suuremates taludes ja neis asuksid sulased, suwilised, talutüdrukud — üldiselt lahtised inimesed.

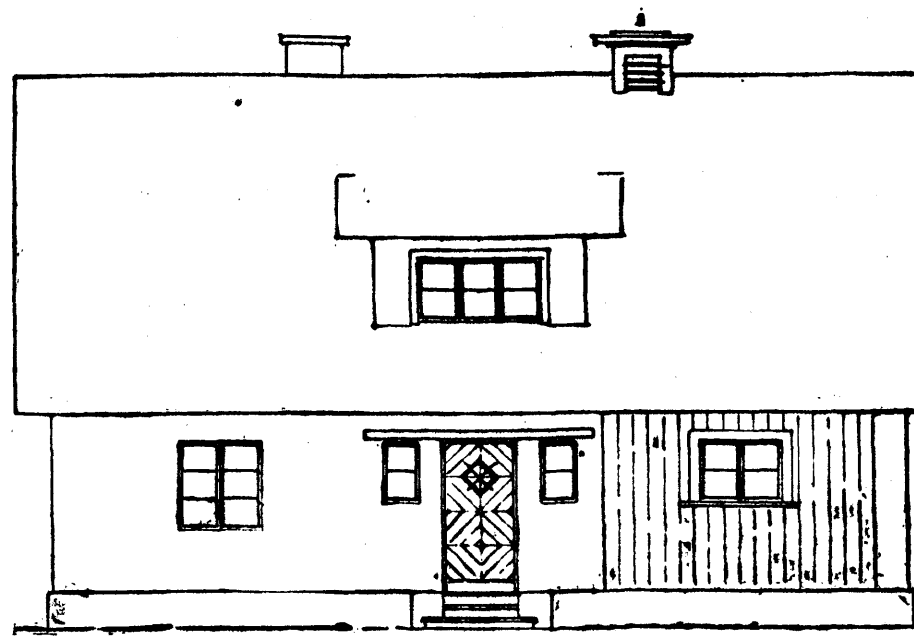

Eeskujuliku põllutöölisemaja kavandi eestvaade.
Koostatud Põllutööministeeriumi poolt koos Põllutöökajaga.

Pikemalt kaaluti nõupidamisel, missugust teed pidi meil tuleks minna, missugust kawa kõige rohkem pooldada. Juhiti tähelepanu, et tuleks põllupidajatele anda pikaajalist laenu, et nad ise wõiksid oma eluhooneid kohendada, nii et neis oleksid tulewiku jaoks warutud ka iseseiswad tööliste ruumid. Poola põllutööliste toomine on selle küsimuse akuutseks teinud, sest lepingud näewad ette, et töölistel peawad olema omaette ruumid.

Kui lugeda maatööliste arwu 80.000-le, siis paremates olukordades asuwad need, kes teeniwad riigi- ja omawalitsuste mõisades. Korteripuudust ei ole ka alewites ja alewikkudes, need puuduwad ainult külades. Talupidajad on Maapangas reserweeritud ehituslaenu kasutanud õige wäikesel määral. Põhjus on selles, et taludel endil on juba wõlgasid, ei taheta uusi laene teha. Et talupidajaid ehitamisele õhutada, tuleb preemiate süsteemi tarwitada wõi osa kuludest riigi kanda wõtta, siis saab surnud punktist üle.

Läbirääkimiste lõpul

Peaminister K. Eenpalu tegi kokkuwõtte

esitatud soowidest ja ettepanekutest. Tema arwates tuleb meil tegutsema hakata kõigi kolme esitatud süsteemi suunas. Tuleb krediidiolusid ja tingimusi parandada ja õhutustööd teha, et maal algaks ehitustegewus. Riik oma ettewõtmistega annab siin esimesena eeskuju.

Kus peaks asuma ehitustegewuse keskus? Nende küsimustega tegelewad mitmed asutused, nii asundusamet kui ka Põllutöökoja ehitustalitus. Näib, et uue ehitusseaduse alusel tuleb wälja arendada ehitustehnikute wõrk.

Edasi tuleb kindlasti luua ehitusfond, milleks tuleb leida sissetulekuid. Uude ehitusseadusse tuleb wõtta norm, et ehitustegewust saaks suunata teatud piirkondades. Nõupidamisel juhiti tähelepanu nähtele, kuidas meil uusi alewikke on tekkinud ja wanu laiendatud ja kuidas need inimesi taludest wälja kisuwad.

Peaminister tähendas, et tema usub, et ehitustegewus läheb käiku, sest meie töömaht on nüüd palju suurem. Ehitusmaterjalide andmisel on loota järk-järgulist paranemist uue telliskiwiwabriku käikulaskmise tõttu Tallinnas, mis annab 10 milj. telliskiwi aastas. Samuti rakendatakse eratehased maksimaalselt tööle. Kõik, mis ehituslikult ette wõetakse, tuleb teha tulekindlast materjalist.

Lõpuks Peaminister palus kõiki neid, kelle ressooridesse küsimuse lahendamine puutub, selle probleemi üle põhjalikult järele mõelda ja seda üksikasjaliselt kaaluda. Juba tulewal kewadel astutakse esimesed tegelikud sammud põllutööliste korteriolude lahendamiseks.

Nikkaselt maailmarekord 78.80

Odaheite maailmarekordimees soomlane Yrjö Nikkanen.

Helsingi, 16. oktoobril. Soomlane Yrjö Nikkanen on püstitanud Helsingis odaheites uue maailmarekordi tagajärjega 78,80 meetrit. Ka senine maailmarekord kuulus Nikkasele tulemusega 77,87 meetrit.

A. Kreek kerget kuuli 18.51

Kalewi wäljal pühapäewal peetud Kalewi omawahelistel kergejõustikuwõistlustel püstitas A. Kreek kerges kuulis uue Eesti rekordi tulemusega 18.51 m. Senine rekord 17.92 m oli A. Wiidingu nimel 1935. aastast.

Samadel wõistlustel Kreek heitis ketast 43.80 m ja Lindal hüppas teiwast 3.60 m.

K. Palusalu maadles Kohtla-Järvel.

Laupäewa õhtul korraldas Kohtla-Järwe spordi selts „Wõimula" kohalikus rahwamajas suure raskejõustiku õhtu, millest peale kohaliku ja ümbruskonna sportlaste wõttis osa kogu meie maadlejate eliit, eesotsas Palusalu, Karklini, Puusepa, Mägi ja t.

Matikangelaste saabumine õlilinna kujunes suursündmuseks ning awarad rahwamaja ruumid olid otse lõhkemiseni täis kiilutud spordihuwilisi. Palusalu sooritas demonstratsioonmatshi Karkliniga, kuna teised Tallinna matimehed proowisid jõudu kohapealsete paremate maadlejatega.

Läti-Leedu poksis 14:2.

Riia, 16. oktoobril. (Leta.) Läti-Leedu poksimaawõistlus lõppes lätlaste wõiduga 14:2.

Keila — Harju pesapallimeister.

Tallinnas pühapäewal peetud Harju pesapalli esiwõistlustel tuli esikohale Keila, teiseks jäi Saku ning kolmandaks „Kotka" ring.

Lained paiskasid „Liisa" vraki karile.

8-palline tuul vils Eisma kalurite võrgud ja sundis laevu tormivarju otsima.

Sügistorm Viru rannikul.

Möödunud lõppnädalal oli Wiru rannas esimene suurem sügistorm, millises tuule tugewus küündis kuni 8 pallini. Torm tegi kahju Eisma kalureile, kus wiis ära kolmel kaluril kokku 20 wõrku. Tormihoiatuste tõttu tõid kalurid enamuses wõrgud merest ära.

Mahus aitas torm hukkunud laewa päästjaid, paisates septembrikuu lõpul hukkunud J. Poosmanni mootorpurjeka wraki karile.

Kaluritele torm ulatuslikumalt kahju ei tekitanud. Päewal anti telefoniteel hoiatusi tormi lähenemisest, mistõttu Purtse, Mahu, Wergi ja Wiinistu kalurid uusi püüniseid merre ei wiinudki, waid tõid olemasolewadki merest wälja. Neis kohtades pääseti ilma kahjudeta, kuna merre jäid suuremad põhjakinnitatud lõherüsad, mida aga torm ei kahjustanud. Kahju said waid Eismal kolm kalurit — Wold. Leere, Rud. Kreeme ja Joh. Tornau, kellel igal oli seitse rämewõrku meres, mida peale tormi waikimist enam merest ei leitud. Wõrgud asusid 8 km. kaugusel. Kuna wõrgu wäärtust hinnatakse 15—20 kr., siis ulatub tekkinud kahju 350 kroonile.

Ühe päewa tormiwangis

olid Eisma kalurid mootorpaadiga. Nad olid kalastamas Uhtju saare piirkonnas. Tormi wõimutsedes polnud wõimalik koju tulla ja nad weetsid terwe ööpäewa tühjal Uhtju saarel.

Wergis paiskas torm Suwimetsal mootorpaadi kaldale.

Torm aitas laewapäästjaid.

Mahu rannas käisid mõnda aega juba Jakob Poosmanni ühemastilise mootorpurjeka päästetööd. J. P. mootorpurjekas „Liisa" hukkus teatawasti 30. sept. umbes km rannast eemal, olles laaditud kiwikoormaga. Laewaomanik tõi Tallinnast kohale tuukri, kes asus laewa kiwilastist wabastama. Kolm purjekat aga ei suutnud laewa merepõhjast lahti ja weepinnale tõmmata.

Torm aga kangutas laewawraki põhjast lahti ja triiwis wraki kalda poole, kus paiskas karile, n. n. Wennassaarele. Seal loksutasid aga lained laewawrakki edasi-tagasi, ning purustasid puuosad. Mootor arwatakse siiski terwe olewat.

Tallinn-Narwa wahel ühendust pidaw reisiaurik „Juku" ei pääsenud tormi tõttu tawalises korras edasi, waid oli sunnitud tulema Werki tormiwarju. Laew asus reisi jatkama alles pühapäewa hommikul. Aseris laadis tormi ajal telliskiwe kolmemastiline purjekas „Hiiurand", kuid oli sunnitud laadimistöö katkestama ja sõitma Werki, kus wiibis weel pühapäewalgi.

3-a. lapselaps põletas vanaema elamu.

Priipalu alewikus süttis laupäewal wanainimese Ann Tiidebergi wäike majake, mis põles maha. Tulle jäi ka A. Tiidebergi, 71 a. wana, majakraam. Kuna hoone oli wana, siis ei ole tule läbi tekkinud kahju suur.

Tuli sai alguse Ann Tiidebergi 3-aastase tütretütre käest, kes pliidisuu ees mängides oli söed tõmmanud hagudesse.

Siseminister Harglas ja Sangastes.

Harglas pandi nurgakivi Vabadussõjas langenud kangelaste mälestussambale.

Siseminister R. Weermaa wiibis pühapäewal Walgamaal, kus wõttis osa Harglas ja Sangastes korraldatud lõikuspühadest ning Harglasse püstitatawale Wabadussõja mälestussambale nurgakiwi panekust.

Siseminister R. Weermaa saabus Walka pühapäewa hommikuse rongiga kell 8. Jaamas wõtsid teda wastu Walga maawanem W. Welner, Walga linnapea P. Willa, Tartu-Walga prefekt W. Roowere, Tartu-Walga poliitilise pol. komissar Ojasoon, Walga maawalitsuse liikmeid ja teisi. Walgast sõitis minister Weermaa kell pool 10 edasi Harglasse, kus kirikus algas

kihelkondliku lõikuspüha jumalateenistus.

Kuna seoses sellega asetati nurgakiwi ka Wabadussõja kangelaste mälestussambale, oli rahwast kogunenud kokku üle tuhande. Siseministri wõtsid Harglas wastu rahwuslipukestega õpilaste spaleerid.

Lõikuspüha jumalateenistuse pidasid Hargla kirikus piiskoplik wikaar J. O. Lauri ja kohalik õpetaja J. Major. Pärast jumalateenistust koguneti tulewase mälestussamba platsi ümber, kus pärast jumalateenistust awas

nurgakiwi paneku aktuse

korraldawa toimkonna abiesimees adw. Kadak. Wiimane terwitas siseministrit ja teisi külalisi, andes ühtlasi ülewaate mälestussamba komitee tegewusest.

Mälestussambale nurgakiwi asetades tähendas siseminister R. Weermaa, et Eesti rahwas kaotas wanasti oma iseseiswuse ühise juhi ja meele puudusel. Wabadussõjas oli meil olemas ühine juht ja ühine meel, mis tõi ka wõidu.

Mälestussamba alusmüüri asetati Wabadussõjas wäljalastud suurtükimürsu hülsis wastaw akt, käibel olewad metallrahad ja 15. oktoobri ajaleht. Aktus lõppes ühise hümniga, mille järele Hargla kodutütarde poolt annetati siseministrile walgeid roose.

Harglast sõitis siseminister edasi

Sangaste lõikuspühale,

mida peeti ilusa ilma tõttu kohaliku põllumeeste seltsi maja läheduses wäljas. Jumalateenistuse pidasid seal kohalik õpetaja M. Ostrow ja Ilmjärwe preester Wärk. Järgnewal aktusel ütles awasõna Isamaaliidu Sangaste osakonna esimees J. Uibo. Aktusekõne pidas siseminister R. Weermaa, kes andis ülewaate Eesti iseseiswuse ajal kätte wõidetud saawutustest. Aktuse lõppsõna ütles Reku algkooli juhataja Kitzberg, tänades ministrit ja teisi osawõtjaid nähtud waewa eest.

Lõikuspühale järgnes ühine lõunasöök, mille kestel minister Weermaa weel kord pöördus kõnega kooswiibijate poole.

Viimsepäeva kuulutajad Haapsalus.

Pühapäewal lewitati mingisuguse tundmatu usulahu poolt Haapsalus lendlehti, milles ette kuulutatakse, et maailma lõpp saabub tulewal aastal. 1939. a. lõppewat pattude andeksandmine ewangeeliumide alusel. Kes enese hinge pole selleks ajaks päästnud, peab minema patusena wiimsele kohtupäewale.

Wabariigi President K. Päts koos haridusministriga Oru kodunduskoolis.

Uus kool alustab tegevust novembris. — Oru ümbruskonnas käsil suured istutamistööd.

Wabariigi President K. Päts, kui ta möödunud nädala lõpul wiibis mõned päewad Orul, jälgis huwiga seal praegu käimasolewaid istutamistöid nii Oru lossi pargis kui ka wäljaspool lossipargi maa-ala. Nimelt on Orule saabunud palju uusi seni seal ümbruses tundmatuid puid, millede istutamine praegu on käimas. Istutamistöödest wõtawad osa ümbruskonna metsnikud ja metsawahid.

Nii Oru lossi park, kui ka üldse Oru lossi ümbrus muutub nende istutamistöödega märksa nägusamaks ja saab sisaldama rohkesti uusi puusorte. Mitmed seni lagedad maa-alad wõetakse nüüd pargi alla. Orule istutatawaid uusi puusorte kawatsetakse hiljem sealt lewitada ka teistesse paikadesse, kus olemas pargid ja iluaiad. Kuna Oru pargi uuendamine ja sealsed istutamistööd wiiakse läbi Wabariigi Presidendi enda näpunäidete kohaselt, siis külastas Wabariigi President K. Päts kõigil Orul wiibitud päewadel iga päew mitmel korral istutamistöid ja jagas seal töötajatele isiklikult tulusaid näpunäiteid.

Wabariigi President käis waatamas ka lossi lähedal kõrgel merekaldal asuwa rannapawiljoni juurest alla mere äärde wiiwat uut treppi ja sinna juure soetatud wäikest koske. See trepp oma üle saja astmega on kõrgemaid treppe Eestis. Trepiastmed on walmistatud kohapeal leiduwast paekiwist. Koos kosega on see trepp muutunud kohapeal huwitawaks ja maaliliseks nurgakeseks, tõstes tunduwalt pargi ilu sellel kohal.

Reede pärastlõunal saabus Orule haridusminister kolonel A. Jaakson, et pidada Wabariigi Presidendi K. Pätsiga nõu mõnesuguste hariduselu küsimuste üle. Samal õhtul oli lossis Wabariigi Presidendile ja haridusministrile korraldatud suwel peetud juubeli-laulupeost, Oru lossist ja Kadrioru lossist walmistatud loomulikkudes wärwides walguspiltide demonstreerimine. Kokku oli neid pilte üle 200 ülestwõtte. Need on foto alal tehnika wiimane sõna; ülestwõtted on tehtud A. Lellepi ja Nylenderi poolt.

Laupäewa ennelõunal külastas Wabariigi President K. Päts haridusminister kol. A. Jaaksoni saatel uut Oru kodunduskeskkooli, mis asub Oru lossi läheduses ja kus praegu ehitustööd on lõpulewiimisel. See on ajakohasemaid koolihooneid Eestis ja on eriti ehitatud internaadiga kooli jaoks, s. o. kus õpilased oma suuremas enamuses elawad kooli juures. Esialgu oli kawatsus seda uut kooli awada 1. nowembril, kuid nagu nüüd selgub, ei jõuta arwatawasti selleks ajaks koolihoone sisustamisega lõpule ning hoone awamine nihkub nädala wõi paari wõrra edasi. Praegu käiwad hoones sisemised tööd. Kooli juhatajaks on nimetatud preili Linda Jalwendi, endine Saaremaa kodunduskooli juhataja, kes juba koos paari õppejõuga Orule on asunud. Töötamist algab kool alul kahe klassiga, kummaski 32 õpilast.

Koolil on oma majapidamine ja põllupidamine. Praegu on laudas kariloomi 17. Erilist rõhku kawatsetakse panna linnukaswatusele ning puu- ja juurwiljaaedadele.

Sisustuse ja õppetöö mõttes muutub see kool üheks parimaks Eestis. Nii on seal näiteks iga 2—3 õpilase jaoks oma elutuba. Hoones on keskküte, elektriwalgustus ja weewärk. Kooli juures on oma saun, peale selle peahoones rohkesti pesemis- ja dushiruume. Töö- ja klassiruumid on awarad ning neis on rohkesti walgust ja ilusatel ilmadel palju päikesepaistet. Majapidamishoonete osas on olemas laudad, kanalad ja muud wajalised kõrwalhooned. Peale selle erihoone tööliste jaoks.

Alul oli Haridusministeeriumil kawatsus, et kooli wõetakse wastu ainult neid õpilasi, kes elawad kooli juures internaadis, kuid Wabariigi Presidendi korraldusel wõetakse nüüd kooli wastu õpilasi ka kohalikust ümbruskonnast, kes õppetööst wabal ajal kodus elawad. Juba ongi kaks kohalikku neidu Oru kodunduskeskkooli õpilasteks registreeritud.

Kool asub harulda selt ilusal kohal, kõrgel merekaldal, kust awaneb lõpmatu kaunis waade merele ja ümbruskonnale. Kooli sisustuse osas on Wabariigi President K. Päts lubanud kooli suurele saalile ja saali eesruumile annetada lae-armatuurid. Kool omalt poolt kawatseb Wabariigi Presidendi K. Pätsi austamiseks nimetada kooli söögisaali temanimeliseks toaks ja lasta selle seinasse raiuda mõne tema poolt ta kõnedes öeldud juhtlause, tänutäheks kõige selle hoolitsuse eest, mida Wabariigi President on kooli asutamisel ja kooli hoonete ehitamisel ning nende sisustamisel üles näidanud.

Paide malewkondlased olid wõidukad.

Pühapäewal, 16. oktoobrli peeti Anna lähedal K. L. Järwa malewa patrullwõistlused, millest osa wõttis 3 meeskonda. Wõitjaks tuli Paide malewkonna jagu koosseisus: jao plk. lipnik H. Puidet, meeskond: E. Epner, A. Simonlatser ja E. Kikk — 46 punktiga. Wõitja jagu omandas rändauhinna lauakella ja peale selle sai iga wõitja jao liige indiwiduaal-auhinna.

Samal päewal toimusid Paide lähedal Reopalus malewa sidewõistlused. Ka sellel alal tuli wõitjaks Paide malewkonna töökond koosseisus: A. Reinart, P. Kaare, J. Taal, J. Kuuswald ja J. Klettenberg. Peale indiwiduaal-auhindade wõitis töökond malewa pealiku rändauhinna — Eesti kapa.

Lehtse Kadaka küla „seltskonna- ja kultuurtegelane" mõisteti wangi.

Tapa jaoskonnakohtuniku juures oli wastust andmas Lehtse w. Kadaka külas elutsew Richard Ewartow, keda süüdistati jalgratta warguses. Nimelt warastati käesolewa aasta 26. mail Ambla kiriku juurest kalmistult Ambla elaniku Are Keen'i jalgratas, mille wäärtus 110 kr. Oma jalgratta leidis A. Keen 29. mail Tallinnast wanakraamiga kaupleja Krissa juurest, kes wäitis, et ostnud jalgratta R. Ewartow'ilt. Kohtus R. Ewartow end jalgratta warguses süüdi ei tunnistanud, tõendades, et tema ostnud selle kelleltki tundmatult. Ühtlasi rõhutas, et tema olewat kohapealne seltskonna- ja kultuurtegelane, kooli hoolekogu liige, wallawolinik jne., mispärast wargus polewat temast usutaw. Jaoskonnakohtunik asus aga teisele seisukohale, kuna R. Ewartow on waremalt warguste ja warguste warjamise eest karistatud ning praegune süü tõestatud ja karistas kuulust „seltskonnategelast" 6-kuise wangimajaga. Kaebealuse seltskonnategewuse usutawust ei hakatud selgitama. Muide istub R. Ewartowi wend Hugo Raudleht praegu keskwanglas mitmekordsete jalgrattawarguste eest.

Rakweres müüdi Järwa kinniswarasid.

Tapa kohtupristawi poolt müüdi m. nädalal Rakwere ringkonnakohtu juures enampakkumisel kolm Järwamaa kinniswara, kus juures hinnad aeti kaunis kõrgele. Ühiswara jaotamise otstarbel müüdi Esna wallas, Köisil asuw talukoht „Torupilli", mille suurus 24 ha. Talu, mis oli hinnatud 4000 kr., omandas üks kaasomanikke Arella Wunder 6100 krooni eest. Samal otstarbel müüdi J. Jaanis asuw „Puka" talu, suurus 25 tiinu, mis oli hinnatud 5000 kr. Talu omandas üks kaasomanikke Karl Puka 9770 kr. eest. K. Kadaka nõudmisel müüdi Rakke alewikus Theodor Touart'i telliskiwi maja ühes krundiga. Maja omandas Paul Kadak 8020 krooniga, pakkudes alghinnale juurde waid 20 kr.

Paide jaoskonnakohtust.

Reedel arutas Paide jaoskonnakohtunik allpool loetelduд süüteo asju ja määras karistuseks:

Johannes Unnukile 3 kuud wangimajja tingimisi 2-aastase katseajaga selle eest, et ta arestitud sea kõrwaldas, mis käis Jakob Sõnajala huwide wastu.

Mustwee mehele Joann Korsjukowile 1 kuu wangimajja tingimisi 2-aastase katseajaga selle eest, et ta augustikuus warastas Paides, Pärnu tän. nr. 27 elutsewa Arnold Pärna korterist wiimasele kuuluwa gümnaasiumi abituriendi rinnamärgi 5 kr. wäärtuses. Märk saadi Korsjukowilt kätte.

Paide konwenti hulk tõukukkesid.

Neil päewil saabus Paidesse umbes 30 noort tõukukke, millised jagatakse wälja nende kanapidajate wahel, kes awaldasid tõukukkede saamiseks soowi. Kuked lähewad Paide põllumeeste konwendi piirides olewatele kanakaswatajatele. Tõukukkesid on saadetud ka teistesse konwentidesse ning käesolewal sügisel suureneb tõukukkede arw Järwamaal kaugelt üle 100 wõrra.

Järva valdadel 2,3 miljonit ülejääki.

Jörwamaa 20 wallal oli 1937/38. majandusaastal tulusid 440.755,55 krooni ja kulusid 417.627,68 krooni. — ülejääk 23.127,87 krooni.

Neil päewil esitati Järwa maawalitsuse poolt Siseministeeriumile Järwamaa waldade 1937./38. aasta aruanded, millest nähtub eelarwete täitumine ja üksikute waldade majanduselu korraldus. Awaldame alljärgnewalt aruannetest lühikese kokkuwõtte, mis näitab, et möödunud aastal kõik wallad on töötanud edukalt ja aruanded näitawad kõikidel waldadel kenakesi ülejääke. Tulude osas on eelarwed ületatud, seewastu on aga kulutusi tehtud alla eelarwe piiride, mis samuti lisab edu.

Tulusid oli möödunud majandusaastal Järwa waldadel eelarwete järele kogusummas kr. 437.555,72. Tegelikult laekus aga kr. 440.755,55, seega kr. 3.219,83 wõrra rohkem kui oli ette nähtud.

Waldade suurimaks tuluallikaks on olnud seejuures kogukonnamaks, mida laekunud kogusummas kr. 148.559,67. Seejuures olgu aga märgitud, et kogukonnamaksu oli eelarwete järele arwestatud kr. 152.247,86. Seega laekus teda ettenähtust wähem.

Üksikute waldade järele on kogukonnamaksu laekunud kõige rohkem Ambla wallal — kr. 13.854,80, mille juures maksu on laekunud üle eelarwe kr. 89,50. Järgnewalt on maksu laekunud Lehtse wagal kr. 13.748,62, milline summa on aga alla eelarwe. Ülejääki on kogukonnamaksu alal weel Wäinjärwe wallal kr. 81,53, kusjuures kogusummana laekus kr. 10.631,53. Kõige wähem kogukonnamaksu oli Kapu wallal, nimelt kr. 1.964,62, kuigi eelarwe järele on arwestatud kr. 2.098,50. Wahastu wallal selle wastu laekus kr. 2.800,67, mis kr. 60,67 wõrra rohkem eelarwest. Protsentuaalselt tulebki Wahastu walla kogukonnamaksu laekumine maakonna parimaks. Kinniswaramaksu on waldadel laekunud kr. 73.629,69, milline summa eelarwest kr. 311,55 wõrra wähem.

Suurema ülejäägi üle eelarwetes ettenähtud summade on andnud waldadele tulumaks, mida laekunud kr. 29.966,77. See summa ületab eelarwe kr. 8.896,80 wõrra. Üle eelarwete on waldadel summasid laekunud weel jalgrattamaksude, dokumentidelt wõetawate maksude ja maksude wiiwitustrahwide näol. Muide on Särewere wallale laekunud 5-kroonine tõllamaks, millist maksuala üheski teises wallas ei leidunud.

Kulusid oli eelarwete järele waldadel ette nähtud kr. 437.552,72. Tegelikud kulud tõusid aga ainult 417.627,68 kroonile, näidates säästu 19.925,04 krooni. Kõige rohkem kulusid on olnud Rakke wallal, nimelt 43.174,03 krooni, millisest summast n. ö. „lõwiosa" on nõudnud wallamaja ümberehitamine. Järgmisena on kulusid olnud Albu wallal — 28.842,92 krooni, Lehtse wallal — 28.031,55 krooni. Kõige wähem kulusid on olnud pisiwaldadel Wahastul — 4.342,68, Kapul — 6.237,27 ja Kirnal — 9.406,65 krooni.

Lõwiosa kulusid waldadelt on nõudnud haridus, mille peale kogusummas kulutatud kr. 132.470,80. Seejuures suuremaid wäljaminekuid haridusalal on olnud Wäinjärwel — kr. 11.650,47, Lehtsel — kr. 10.704,62 ja Amblal — kr. 9.998,75. Sellewastu Wahastu wallal on wäljaminekuid haridusalal kõigest kr. 1.505,94. Järgnewalt on suuremateks kuludeks waldadel olnud hoolekanne, milleks kogusummas läinud kr. 61.165,65, milline summa eelarwest wähem kr. 3.843,58 wõrra. Teised alad nagu heakord j. t. nõudsid kulusid märksa wähem.

Tulude enamlaekumisega ja kulude osa wähenemisega oli Järwamaa kahekümnel wallal ülejääke kokku kr. 23.127,87. Üksikutel waldadel oli ülejääke alljärgnewalt: Albul — 494,70, Allikul — 1.199,10, Amblal — 1.621,33, Annal — 547,69, Esnal — 1.812,15, Kappul — 114,71, Kirnal — 369,21, Koigil — 2.154,72, Kuksemal — 1.979,18, Kärul — 126,23, Lehtsel — 1.612,94, Mäol — 1.879,41, Nõmkülal — 2.311,95, Rakkel — 943,29, Särewerel — 2.281,44, Wahastul — 340,78, Wajangul — 63,55, Wäinjärwel — 1.193,02, Wäätsal — 1.321,57 ja Wõhmutal — 760,82 krooni.

Järwa waldade majandustaseme kõrgust näitab seegi, et möödunud majandusaasta lõpuks hinnati kinniswarade koguwäärtust 1191.796,88 ja wallaswarade koguwäärtust 268.054,93 kroonile.

Maawalitsusele uus peawari.

Ehitustöödega tahetakse alustada tulewal aastal. — Maja ehitatakse walmis kahe aastaga.

Järwa maawalitsusel on teatawasti juba kauemat aega päewakorral uue keskasutuse hoone ehitamine, kuna praegune hoone ei wasta enam kuidagi nõuetele. Maja on kitsas, enamik ruume läbikäidawad jne. Kuna praegusele krundile suurema ajakohase hoone ehitamine wõimata, siis on maawalitsusel käsil uue ehituskrundi otsimine. Kruntide pakkumisi on olnud wõrdlemisi rohkesti, kuid seni krunti weel ostetud ei ole. Maja tahetakse püstitada enam-wähem südalinna, et ta oleks kodanikele kättesaadaw ja tõstaks ühtlasi ka linna üldmuljet. Turuplatsi läheduses on olnud kõne all mõningad krunte, kuid omanikud nõuawad nende eest kuulmata kõrget hinda, mistõttu ka pole saadud kaubale. Tõenäolikult laheneb aga krundi küsimus juba lähemal ajal. Muide on sobiwa krundi leidmiseks maawalitsuse poolt moodustatud komisjon, kuhu kuuluwad maanõunik abimaawanema ülesannetes Wold. Tartu, maa-arhitekt P. Herzmann ja maainsener L. Wõsuberg.

Maja ehitamist tahetakse alustada eelolewal aastal, kui esile ei kerki ettenähtamatuid takistusi. Maja ehitust kawatsetakse teostada 2 aasta jooksul, nii et tulewaks sügiseks oleks maja katuse all, kuna lõplikult walmiks maja 1940. aastal. Kui kalliks maja ehitus läheb, on praegu weel täpsemalt teadmata, sest koostamata on weel ka projekt. Igatahes on aga wõimalik maawalitsusel uue maja ehitamine omakapitalidega, ilma et selleks oleks tarwis teha laenu.

Uusi õpetajaid Rakke täienduskooli.

Rakke täienduskooli õpetaja k. t-ks määrati Haridusministeeriumi poolt Elfriede-Wilhelmine Rajasalu, Milwi Feret ja Ruudi Kahar. Samast koolist wabastati omal palwel õpetaja k. t. Hilda Pikat.

Paidesse ehitatakse uus haigla.

Ehitustööd algawad tulewal aastal. — Maa- ja linnahaigla ühendatakse.

Nagu teatatud meie lehes teisel, alustatakse tulewal aastal Paide uue maawalitsuse hoone ehitamist. Tõenäolikult tuleb aga samuti tulewal aastal teostamisele weel teine suurem ehitus Paidesse. Nimelt on wäljawaateid, et wõidakse alustada uue haigla ehitamist. Uue haiglahoone ehitamine wõimaldub Sotsiaalministeeriumilt loodetawa 80.000-kr. toetusega, kuna ka ministeeriumis peetakse uue haigla ehitamist Paidesse hädawajalikuks.

Uue haigla ehitamisel tulewad ühendamisele praegused maa- ja linnahaigla, milleks maa- ja linnawalitsuse wahel juba warem põhimõtelikult kokku lepitud, samuti nagu selleski, et uue haigla ülalpidajaks jääb maawalitsus.

Kuhu uus haigla ehitatakse, ei ole weel päris kindel. Ühe wõimaluse järgi oleks wõimalik praegusele maahaigla krundile osta maad juurde nii, et krunt ulatuks Põllu tänawani. Teise warjandi järele tuleks praegusele haiglahoonele suurem juurdeehitus Pärna tänawa äärde fassaadi pikenduse näol raudtee suunas.

Lähemad üksikasjad uue haigla suhtes selguwad juba lähemal ajal, kuna selleks algawad wastawad läbirääkimised maa- ja linnawalitsuse wahel. Tahaks loota, et need läbirääkimised selgitawad ühtlasi ka apteegi küsimuse Paides. Teatawasti praegu on apteegi eesõigus linnal. Kas ja kuidas linn seda mõtleb kasutada, ei ole teada. On aga loomulik ja õige, kui tulewikus apteek asuks uue suure haigla juures, nagu see on korraldatud ka mitmes teises linnas. Sellega peaks linn loowutama apteegi õiguse küll maawalitsusele kui uue haigla ülalpidajale.

Liutsalus liikusid wargad.

Wõhmuta wallas Liutsalu külas tungisid wargad akna purustamise teel Olga Puka korterisse, warastades kummuti sahtlist 61,31 kr. raha ja köögist wähemal määral toiduaineid. Politsei asus wargaid jälgima.

Karjasööda eelarwe walmistamisest

Talviseks karjasöötmiseks tuleb valmistada söötmisplaan.

Enne karja lõpulikku lautajäämist tuleb teha karja söötmisplaan ja eelarwe eelolewaks talwiseks karjasöötmise hooajaks. Nüüd on wiljad põldudelt kõik koristatud ja panipaikadesse pandud, seepärast on ka kerge saada ülewaadet wilja, kartuli, heina, põhu jne. tagawarade kohta, mis talus olemas karjade söötmiseks. Eelarwe tegemisel tuleb karja osast arwata maha kõik wili ja muud, mis jääb seemneks, samuti söödatagawarad, mis läbewad teistele loomadele, nagu hobustele, sigadele, lammastele ja kanadele. Wõrreldes olewaid söödatagawarasid ja karja söödanõudlust näeme, kas olewate tagawaradega tuleb läbi niikaua kui kari kewadel uuesti sööta hakkab karjamaalt saama. Kui peaks mõnest söödaliigist puudus tulema, siis tuleb aegsasti otsustada, kas on kasulikum puudujäänud osa söödast osta, kui soodsalt peaks osta saama, wõi jällegi on kasulikum müüa ära mõni wanem wõi nõrgematoodanguline ja piimalehmana wähewäärtuslikum loom.

Kui kawatsetakse sööti juure osta, siis tuleb majanduslike wõimaluste piirides seda püüda teha kohe sügisel, sest nüüd on söödad odawamad. Enamasti tuleb meil karjadel walgust puudus ja siis tuleb lehmile kõrge walgusisaldawusega õlikooke osta. Ka need on enamasti sügisel odawamad. Rajoonides, kus kaswatatakse rohkesti lina, tuleb kaaluda, kas on loomile kasulikum linakooke osta, wõi osta päris terwid linaseemneid. On andmeid, et praegu müüdawat linaseemneid 15—16 sendiga kilo. Linakoogid aga on ainult waewalt paari sendi wõrra odawamad. Linaseemneid aga arwestatakse 0,6 söötühikusse linakookide 0,9 kg asemel.

Kui peaks selguma söödaeelarwe tegemisel, et kipub mõnda söödaliiki üle jääma, nagu wõib seda juhtuda praegu kergesti heinaga, sest uudismaade harimisega ja kultuurniitude pindalade suurenemisega suureneb ka kultuurheina saak, tuleb kaaluda, kas oma kari jõuab seda tugewama söötmise korral ära süüa wõi jääb üle. Ülejäägide korral tuleb kaaluda mõne looma juureostmise wõimalust wõi ka heinte äramüümist, kui selleks peaks soodsad wõimalused olema.

Igatahes tuleb talus wõimalikult pea muretseda täielik selgus söödatagawaradest ja söötade wajadusest, et siis teaks karjasöötmist plaanikindlalt korraldada. Kui peremehele endale peaks tegema raskusi söödaeelarwe kokkuseadmine, siis tuleb kutsuda abiks karjakontrollassistent, õieti kelle ülesandeks ongi kontrollialustes taludes söödaeelarwe koostamine. Soowitaw siiski, et ka peremees ise söödaeelarwe koostamisega rohkem tegeleks, sest temal on paremini teada kõik tagawarad, samuti tema näpunäidete järele kasutatakse need ära talwisel söötmisel.

Piimaveost jalgrattaga.

Piimaweol jalgratta abil hoitakse palju aega kokku. Eriti kui juwel lüpsmist toimetatakse karjamaal ja piim tuleb sealt koju wedada.

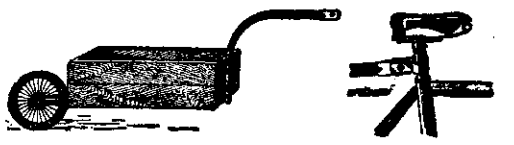

Joon. 1. Joon. 2.

Piimaweoks jalgrattaga tehakse jalgrattale joonisel 1 kujutatud ühe rattaga järelkäru. On soowitaw teha just ühe rattaga käru, kuna see kitsastel karjamaa teedel paremini teel püsib ja wähem segab jalgrattasõitu kui kaherattaga käru. Käru kast tehakse 90 sm. pikk, 30 sm. lai ja 25 sm. sügaw. Ühte otsa kinnitatakse wana jalgratta kahwel, mille wahel pannakse 30 sm. läbimõõduga ratas. Kasti teise otsa kinnitatakse joonisel 1 näidatud wiisil ja kujul wäljatöötatud toru, mille ots on löödud lamedaks ja millest auk on läbi puuritud. Käru kinnitatakse jalgratta külge joonisel 2 näidatud wiisil. Sellise käru abil wõib jalgrattaga wedada ilma waewata kahte piimanõu. Suuremat koormatust ei kannata ratta ehitus.

Torm purustas Mõisakülas.

Mõisaküla, 15. oktoobril.

Reedel pärastlõunal läks üle Mõisaküla haruldaselt tugew tormihoog. Ringpuiesteel murdis torm maha elektriliini poste, millede ülesseadmise ja korraldamise tõttu tänawadi olid õhtul ja öösel walgustamata. Torm tegi kohapeal ka muid wähemaid kahjusid, purustades planke ja katuseid.

Sepa talu lammaste sugulawa.

Talus peetakse puhtaverelisi shevioti lambaid.

Sepa talu sheviotitõugu lambad õuel.

Meie wanemaid shewiotitõugu lammaste sugulawasid on pr. A. Lemming'u Sepa talu W. Kunstes. Esimesed puhastwerd shewiotitõugu lambad muretseti tallu juba 12 aastat tagasi meie esimese sugulammaste importbiga Rootsist. Hiljem on wälismaist werewärskendust toodud nii Inglismaalt kui ka Rootsist. Kõik lambad on talus puhtawerelised.

Talus peetakse tawaliselt ületalwe 15 wana lammast, tänawu jääb ületalwe 11 wana utte, noored peale selle. Noored pealekaswawad jäärad müüakse sugujääradeks jäärajaamadesse. Nende eest on head hinda saadud, kuna Põllutöökoda maksab jäärajaamadele jäärade muretsemiseks abiraha. Wana jäär, kes ületalwe jääb, on tore suur loom. Perenaine arwab, et jäärad on praegusel filmapilgul 2,5 kg willa seljas.

Sepa talu lambalaut on eraldatud sulgudeks redelitega. Talweks asetatakse ühte lauda serwa lammaste redelsõim, nii et söötmine toimub käigult, mis teeb söötmistöö kergemaks ja mugawamaks. Lambasõim koosneb esitüljel poolwiltu redelist, mille läbi lambad sööwad. Peenem heinapuru langeb redeli all olewasse künasse, millest ka lammastele jõusööta antakse. Üksikute lambaaedade waheredelid on ümbertõstetawad ja nendega saab soowikohaselt üksikute sulgude suurust muuta.

Lambalaut on hea ventilatsiooniga ja puhta õhuga. Laeks on tihe parslagi. Sepa t. lammaste terwislik seisukord on wäga hea, seal ei esine meie tawalisi lammastehaigusi — nagu makfalutikad jt. Seda tänu just kuiwal maal asuwatele karjamaadele.

Peale tawalise sööda on lammastel alati ees sool wabalt jõomiseks. Soolale lisatakse 1/20 osa wasewitrioli hulka.

Uus põllutöökool Virumaale.

Avandusel avatakse uuetüübiline kool.

Esmaspäewal, 17. oktoobril algab õppetöö tänawu awatawas Awanduse põllutöökoolis, milline teatawal määral on ka uuetüübiline selles mõttes, et õpilastelt ei nõuta siin mingit wanuse alammäära ega ole ka selle ülemmäära. Õpilasteks wõetakse kõiki kuueklassilise algkooli lõpetajaid, mis terwitataw nähe noorte suhtes, kes muidu peaksid wähemalt paar aastat ootama wajaliku wanusemäära kättejõudmist. Kool on selles suhtes katseasutuse laadiline ja tagajärgede sobiwateks osutumisel awatakse niisamasuguseid koole mujalegi.

Kooli ülapidajaks on Wiru maawalitsus, kes koolile sobiwate ruumide saamiseks wõttis endises Awanduse härrastemajas ette ulatuslikuma remondi, mis läks maksma 14.000 kr. Tulewal suwel jatkatakse ehitustöid. Tänawu seati koolimajja sisse elekter ja weewarustus.

Kooli on seni sisseastujaid registreeritud 21, s. o. üks üle normi, kes kõik wõetakse wastu.

Pildil näeme uue kooli hoonet.

Eksportmunade 2 hindlat hinda aastas.

Senise noteeringu asemel nõutakse munadele kevadise ja sügisese perioodi hindu. — Suuremat oskust munasortijaile. — Eksportmunad saawad uue pakendi.

Ühingu „Eesti Munaeksport" nõukogu koosolekul tuli kaalumisele kanamunade kwaliteedi küsimus, mis eriti kannatab soojal ajal. Juhtub tihti, et munaühingute poolt kohtadel eksportmunadena wastuwõetud kaup osutub Tallinna jõudes uuel sortimisel kõlblikuks waid tiseturule. Selle läbi on mitmed munaühingud saanud kahju. Nõukogu otsustas, et tuleb tõsta munade wastuwõtu punktide sortijate oskust eelolewa talwe kestel kursuste, koosolekute korraldamisega wõi mõnel teisel teel.

Edasi tuli nõukogus kõne alla praegune munahindade kindlustamise wiis, mis ei wasta kõigiti kanakaswatajate huwidele, jättes andmata ka soowitud tulemusi. Seni ei ole riik tegelikult kanamunade eksportdile sentigi juurde maksnud, kuna Wab. Walitsuse poolt sellekohase fondi aluskapitaliks määratud 60.000 kr. on kaswanud praegu üle 100.000 kr. suuruseks. Nõukogu awaldas soowi, et wäljamaksu hindades ei oleks kõikumisi nädalate wiisi. Peetakse soowitawaks, kui eksportmunadele kindlustataks kaks hinda aastas, kewadine madalam ja sügisene kõrgem, kusjuures kindlustamise riisikot peaks aitama kanda ka riik.

Odawa jõusööda ja kanalatarwete küsimus wõeti samuti nõukogus läbiräägimiste alla. Otsustati muretseda kanapidajaile odawat jõusööta ja tarberiistu, loobudes selleks isegi igasugusest teenistusest. Jõusööda kohta on ai „Eesti Munaekspordi" poolt esitatud sellekohane ettepanek Majandusministeeriumile. Kewadhooajaks on kanalate tarwis antud ära tellimine haudumismasinatele.

Wiimasena arutas nõukogu eksportmunade pakendite küsimust. Teatawasti wõttis Eesti esimesena tarwitusele 360-munalised pakkekastid, kus munad asusid restidel. Nüüd on wälismaal, näiteks Hollandis ja Taanis restidest loobutud ja mune pakitakse püsti asendis puumassist wormidesse. Nõukogu wõttis wastu otsuse, et meilgi tuleb edaspidi minna üle uue pakendi tarwitamisele. Tulewal aastal saadetakse Saksasse mune weel endistes kastides, kuna Inglismaa eksportdis on kawatsus tarwitusele wõtta uus pakkimiswiis. Praegu selgitatakse, kas meie puupapiwabrikud saawad munade jaoks puumassist worme walmistada. Uue pakkimiswiisi puhul jääks sisemaal munakastid waid Tallinna kokkuweoks, kuna seni saadeti neis munad edasi ka wälismaale.

Sõramädanik lammastel.

Tähendatud haigus esineb rohkem peenwillaliste lammaste, s. o. heade kultuurtõugude juures. Oma iseloomult on lammaste sõramädanik üks ohtlikumaid lammaste haigusi. Selle tõwe tekitajaks on nekroosi pisilane, millist leidub alati mullas, lauda põrandas, kopitanud aluspõhus, söödas jne. Seejuures on haiguse tekkimisel ka olulise tähtsusega soodustawad asjaolud, nagu lammaste sõrgade wahe haudumine lauda sõnnikus niiskel karjamaal jne. wõi mõnel muul wiisil tekkinud sõrgade ja sõrgade wahe wigastamised, mis on pisilaste otseseks sissepääsu wärawaks. On nimetatud pisilased ühel wõi teisel wiisil sattunud sõrgade kudedesse, siis hakkawad nad seal oma häwitustööd, kutsudes esile kudede surma ja piirde ning isegi kogu haigestunud jala flegmooniilist põletikku. Tõbi on lewimiselt taudi iseloomuga ja wältab wõrdlemisi kaua aega.

Lambakaswatajate tähelepanu juhib sellele tõwele üksikute lammaste lonkamine karjas. Kui sel puhul lähemalt silmitseda haigestunud jalga lonkajal lambal, siis wõib märgata järgmist: piire, päkad wõi sõrawaheb on punnud, kuumad ja punetawad. Sõrmega litsudes on lammastel walu tunne ja haigestunud kudedest eristub haiswat nõret. Sõra sarwe serw eraldub lõhast. Kohtadel, kust wälja immitseb haiswat nõret, hiljem wõib koguni sõratohl ära kukkuda. Haigetel on liikumine raske, lamawad palju, nende toitumus läheb tagasi. Pika haiguse kestwuse korral, kui rawi ette ei wõeta, wõib esineda isegi surma juhtumeid.

Mis rawisse puutub, siis esmalt tuleb järele waadata kogu lambakarjal jalad, see annab ülewaate haigete ja terwete loomade kohta. Samal korral tuleb kohe eraldada terwed haigetest eriruumi, kusjuures nende jalad ettewaatuse mõttes desinfitseerida 3 prots. kreoliini lahuga. Haigetel lammastel tuleb sõrgade juures esmalt kõrwaldada kõik lahtised sarwe ja surnud kudede osad. Peale seda tuleb haiged jalad sisse mähkida jooditinktuuris, 3 prots. plioktaniini lahuse, aloe tinktuuris jne. leotatud marliga, millele hiljem asetada mõni jämedamast riidest walmistatud mähis, wõi siis asetada jalg marli mähisega nahk- wõi pulbaniist kotikesse. Uuendama peaks nimetatud mähiseid 3—5 päewa järele.

Peale haigete otsest rawitsemist tuleb ette wõtta ka lamba lauda puhastamine ja desinfektsioon. Selleks otstarbeks wedada laudast wälja sõnnik, hiljem lauda põrand üle walada 3—5 prots. sooja kreoliini lahusega, samuti sulgude wahe aiad jne. Hiljem laut lubjata. Katta wõib ka lauda põranda wärskelt kustutatud lubjaga. Peale desinfitseerimist asetada lauta kord head kuiwa turba aluspanu ja hiljem õled.

Lõpuks olgu tähendatud, et sõramädanik on wõrdlemisi kiire lewima, seepärast wõetagu juba aegsasti ette lammaste jalgade järelewaatus, kui on märgata lonkamist üksikute juures, et siis oleks wõimalik õigel ajal alata rawiga. Sellega hoitakse suurem osa loomi töwest puutumata.

TALUMEES KÄTTPIDI MASINATRUMLIS.

Raske õnnetus Virumaal.

Reede õhtul kella 6 ajal jäi Rakwere wallas Tobija asunduses wasakult käest Uma talupidaja Waldo Altmäe, 43 a. wana. W. Altmäe oli naabertalus wilja peksmisel tööl wilja masinasse laskjana. Selle juures tal käsi kuidagi sattus masina trumlisse. Masin purustas käe küünarnukini. Raskesti wigastatud mees sõidutati kohe Rakwere linna haiglasse, kuid siin ei saadud käe päästmiseks midagi ette wõtta. Käsi amputeeriti.

Köögi sisustamisest.

Köök peab olema puhas, õhurikas, valge, lihtne ja otstarbekohane.

Nõude ja läikivakshöörutud kateldega ei ilustata enam kööki — kõik asjad olgu peidetud kappidesse, igal ühel oma kindel koht, et neid sealt kas või pimesi võib kätte saada. Kapid ei tohi olla liialt sügavad, et ei tarvitseks igakord eesolevaid asju välja tõsta tagumiste kättesaamiseks. Kui kõiki asju ei ole võimalik mahutada kappidesse, tuleb muist asetada riiulitele ja warjata eesriietega. Samuti harjad, käterätikud, tolmulapid jne. riputatakse seinale ja kaetakse eesriidega. Köök on perenaise töötoaks, kus kõik asjad peawad asetsema nii, et nad võimaldawad kõige kiiremat ja hõlpsamat töötamist.

Joonisel on kujutatud köögiriistade kapp. Kapi mõõdud on: kõrgus 180—190 sm, laius 60—80 sm ja sügavus 45—50 sm. Heledamad wärwid on köögile rõõmsad, kuid nõutagu köögiõhukindlaid wärwe. Mööblite wärwimisest edaspidi lähemalt.

Selliseid kappe võib teha edaspidi olenewalt köögi suurusest ja paigutatawate esemete rohkusest 3—4 tükki — neid on wõimalik paigutada kas kõrwu või eraldi.

Nelja kapi juures oleks näiteks: esimene igasuguste harjade, tolmulappide, triikraua, ämbri jne. paigutamiseks. Teine kapp kujutaks köögipuhwetit; seal oleks kõik köögiasjad, mida iga päew tarwitat., wõiks

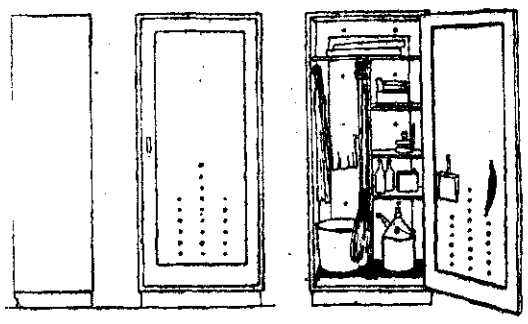

Köögiriistade kapp.

teha kapi sisse weel wäikese sahtli nugade, kahwlite ja lusikate paigutamiseks. Kolmas kapp oleks keedu- ja kööginõude jaoks, nagu: sõelad, wormid, pajad, pannid jne. Neljas kapp oleks toidu tagawarade ja köögipesu mahutamiseks; seal hoitakse jahu, soola, suhkrut, teed, kohwi jne., on soowitaw teha iga aine jaoks wäike sahtlike wastawa pealkirjaga. Alumine riiul wõiks olla köögipesu jaoks. Säärased kapid wõimaldawad köögis pidada puhtust, korda ja ruumi kokkuhoidu. Nad on lihtsad, ülewaatlikud, praktilised, terwishoiu ja ilunõuetele wastawad.

Klassiloterii teadaanne

Riigi 7. klassiloterii II klassi piletite

vahetamine lõpetatakse

I klassi piletite vastu kõigis müügikohtades

22. oktoobril

Peale seda tähtaega ümber vahetamata jäänud pileteid võib müüa uutele ostjatele. Piletimüüjail tuleb müümata jäänud pletid saata **Riigi Trükikotta** hiljemalt **25. oktoobriks.**

Riigi rahaliste loteriide direktor.

Pomm Briti patrullile Jeruusalemas.

Uusi Briti väeosasid saadeti Egiptusest kohale.

ETA. Jerusalem, 17. okt.

(DNB.) Jerusalema araablaste wanalinnas on wisatud laupäewal pomm Briti sõjawäepatrullile. Ühtlasi Araabia aktiwistid on tulistanud püssidest Briti politseinikke. Seejärele tugewad politsei- ja sõjawäeüksused piirasid ümber kogu wanalinna ja teostasid põhjaliku läbiotsimise. Kõik araablased sulgesid kohe oma ärid. Kõik jalakäijad peeti tänawail kinni ja otsiti läbi. Palju isikuid on wangistatud.

Edasi teatatakse, et Nabluse lähedal on olnud katastroof ühe Briti sõjawäeautoga õisel inspektsioonisõidul. Kaks sõdurit on saanud surma, kuna kaks seesolijat on saanud raskesti haawata.

(Reuter.) Jerusalema telefoni- ja telegraafiühendused lõigati ööl wastu pühapäewa täielikult läbi.

ETA. Haifa, 15. oktoobril.

(Reuter.) Laupäewal saabus siia laewaga uus Briti wägesid Egiptusest.

364 surmaohvrit kahe nädalaga.

ETA. Jerusalem, 17. oktoobril.

(Reuter.) Mitteametliku arwestuse järele on Palestiina rahutustes 1. kuni 15. oktoobrini saanud surma ja haawata 461 juuti ja araablast. See arw sisaldab 358 surmasaanut, neist 270 bandiiti. Inglasi on saanud surma 8 ja haawata 23.

Viljandimaal varastati siga.

Wiljandimaal Kuristu wallas Kose külas samandimelises talus elawal Jakob Pärnal varastati öösel lukustamata laudast 50 kilo raskune siga 35 kr. wäärtuses. Kahjusaaja kahtlustab seawarguses mustlasi, keda nähti sealses ümbruses liikumas.

Joobnud autojuhi seiklusi Viljandimaal.

Käis kaks korda kraavis. — Sõlduk jäi purustatuna tee äärde.

Wiljandimaal, Paistu-Sisu 2. klassi teel juhtus 15. oktoobril autoõnnetus Paistu walla Rebase talu kohal, umbes 1,5 km Sultsi alewikust. Jooksis kraawi taksiauto W-320, mida juhtis omanik August Sukk, kuna kaasasõitjaks oli Loodi restoranipidaja Juhtus.

Autol purunesid klaasid ja sõiduk sai ka mujalt tugewasti wigastada. Klaasikillud lõikasid autojuht Sukal läbi käesooned, mistõttu auto sõlemus oli werd täis. Õnnetuse põhjustas juhi wiinastanud olek.

Sukk oli napsitamas Loodi restoranis. Kui seal lõpeg wiin, siis otsustati seda autoga tuua Sultsi alewikust. Koos wiinakorwiga tehti ka wäike lõbusõit, mille juures tormatigi kraawi.

Kohalike elanike kaasabil suudeti sõiduk suuri waewu teele upitada. Tagasisõidul kihutati Sultsi alewikus teiskordselt kraawi, mille juures auto juba täiesti puruks sõitis. Et purjus autojuht ei saaks enam edasi sõigelda, lasti kõrwaliste isikute poolt auto bensiinist tühjaks, kuna meheh toimetati teisel autol Loodi restorani tagasi.

Saaremaal kadus 13 a. koolipoiss.

Saaremaal teatas Waljala rajooni konstaablile samas wallas Wälja külas elunew Marie Raaperi, et tema 13-aastane poeg Heimar on 6. oktoobrist jäänud jäljetult kadunuks. Kuna poisi otsimised senini on jäänud tagajärjetuks, pöördus ema nüüd abipalwega politsei poole.

Heimar Raaperi on Wana-Kõwe algkooli õpilane. Mingi koolis juhtunud arusaamatuse pärast andis kooliõpetaja poisile 6. fkp. käsu, et ta kutsuks oma wanemad kooli. Poiss lahkus samal päewal pärast tundide lõppu koolist, kuid koju ta ei ilmunud. Ka tuttawate juurest ei leitud teda. Kuhu poiss hirmuga pages, seda püüawad nüüd selgitada politseiwõimud.

„Aga muidugi!" hüüdis Principe. „Sir Thomas on wäga kuulus. Mulle meeldib kuulsus, kuid mitte seda liiki, nagu temal," lisas ta nina kibrutades. „Miks see Wellington toob siia siis tolle tüdruku ja mitte miss Hartby?"

Waewalt oleks wõinud sellist leidlikku küsimust oodata öölokaali pidajalt. Strong naeratas märgates, et Principe tahab temalt wälja pressida soowitawaid andmeid.

„Küsige mult midagi muud," oli tal kohe wastus walmis. „Olekssin huwitatud Wellingtonist, siis ma ehk teaksin. Kuid mind see mees ei huwita. Kuidas oleks supluſega, Victor?"

Principe mõistis wihjet.

„Wabandage mind, mr. Strong ja teie samuti, mr. Raiefield," ütles ta tõustes. „Mul on waja tööle minna." Ta wiipas lõdwa, sõrmustatud käega. „Lõbutsege hästi ja ärge unustage tulemast ka edaspidi!"

„Seltskonnainimene!" pomises Strong, kui itaallane eemaldunud. „Mind huwitab, kas ta sama süütult westles ka Silvain Mancet'ga?"

Kuid Raiefield ei kuulanud teda. Ta oli süwenenud Wellingtoni ja tüdruku silmitsemisse. Nad olid läinud autode seisukoha juurde ja walmistusid ära sõitma — arwatawasti Wellingtoni autoga.

„Seal lähewad mu kaks siiatuleku põhjust," kurtis Raiefield. „Principe kindlasti tundis neid. Pean tunnistama, et ta on wäga osaw waletaja."

„Ma pole sugugi nii kindel, et ta waletas," tähendas Bob. „Nägin Wellingtoni pilku kiinduwat Principe kohutawale suule, nagu näeks ta seda esmakordselt. Kuid sa märkasid, et Principe tuli meie juurde hetk enne seda, kui need kaks ilmusid supelkabiinidest. Arwatawasti teadis ta, et nad on siin, kuid ta ei mõistnud, miks nad kahekesi koos ümber kolawad."

„Mancet on talle kindlasti rääkinud," waidles Victor. „Kui ta pole seda teinud, siis Principe ei tööta koos Mancet'ga."

„Dieti näibki see nii," arutles Bob. „Ja ometi tundub imelik, et jõukas mees, nagu Mancet, kellel lukksuslik auto ja kes eelistab „Carlton" hotelli toitu, peatub kolmandajärgu wõõrastemajas, nagu see siin?" Ta tõmbas sõrmedega läbi juuste. „Suudad sa seletada seda, Victor?"

Raiefield mõtles.

Siin wõib olla kaks teooriat. Minu arwates Principe töötab koos Mancet'ga. Ja kui see nii, siis on meil need kaks ühel pool, kuna Wellington ja Gail Ingleton jääwad teisele poole. Teiste sõnadega, mõned juhtiwad isikud selles mürgiwedajate ringis töötawad isefeiswalt, omaette — mis tundub ebatõenäolisena. Kuid jääb kas see wõimalus, wõi meil on tegemist kahe wõistlewa ühinguga."

„Sama mõte tekkis ka mul. Kuid Mancet'l näib mõlema ühinguga olewat sidemeid. Tüdruk andis talle teateid sinust ja tema elab siin Principe juures. Kuidas sobib see sinu teooriaga?"

„Mitte kuidagi," tunnistas Victor nukralt. Ta pilk jälgis Paul Wellingtoni autot, kuna see kadus waatepiirilt. „Kui sa tõesti lähed suplema, peaksin ka mina kasutama juhust oma aju jahutamiseks."

saku asukohta, on märgitud numbrite ja tähtedega sedeli lõpus."

Äkki wiipas ta peaga basseini suunas. „Kena paar, eks ole? Muidugi piltlikult öeldes."

Wellingwon ja tüdruk olid weest tulnud wälja ja sammusid supelkabiini poole. Kuigi Raiefield ei sallinud Wellingtoni, pidi ta tunnistama, et sel mehel oli hea kuju.

„Mees tunneb oma tähtsust," tähendas ta halwustawalt.

Strong silmitses sõpra. „Ja samuti tüdruk, kes oskab armukadedust äratada salaluureagendi südames," ütles ta kelmikalt. „Wõta end kokku, Vic, wõi sa ei suuda täita oma ülesannet."

Wiimane lause oli öeldud täie tõsidusega ja Raiefield langetas pilgu. Ta polnud põrmugi rahul endaga. Taewas, miks küll Gail Ingleton pidi awaldama talle nii suurt mõju? Ta polnud enam kogenematu noorukk, kes wõib lubada endale sellist mõttetut armumist!

„Tänan noomituse eest, Bob. Olen selle teeninud. Ma ei mõista enam, mis minuga on juhtunud!"

„Mina mõistan," ütles Strong. „Tunnen sind juba aastaid ja sellepärast loodan, et wõin sulle seda öelda sind solwamata. Oled seda liiki mees, kes eluajal armub ainult kord. Ja sa oled teinud wäga halwa waliku."

„Siis on mul midagi ühist Wellingtoniga," naeratas Raiefield. „Teda peetakse pääsmatult armunuks Sylvia Hartbysse. Usun, et see tüdruk on isegi kardetawam kui Gail Ingleton. Mäletad, mis juhtus kolme lenduriga, kes said Sylvia Hartbyga liiga suureks sõbraks? Muuseas" — jatkas ta kiirelt, „wana Basil tähendas täna hommikul, et Godfrey Naylor kuulus salapolitseisse. Sina loomulikult teadsid seda?"

Strong noogutas.

„Siis wõis sul ehk tekkida mõte, et Naylor kõrwaldati, kuna keegi sai teada, et ta Hartby tehastes spioneeris?"

„Mõtlesin seda tõepoolest. Kuid ma ei leidnud tõendusi. Me ei saanud isegi selgitada seda, et üksi neist kolmest meheest tapeti. Ja kui see tõesti oli nii, wean kihla, et — Oo, kelner! Weel kaks pudelit õlut, palun!"

Kelner teenis parajasti kärarikast noormeeste ja neidude seltskonda kõrwallauas. Ta möödus weidi liiga lähedalt Strongi ja Raiefieldi lauast ja sundis esimest äkki katkestama lauset.

„Sa pidid ütlema —" meenutas Raiefield, kui kelner oli jällegi eemaldunud.

„Et sama isik korraldas kõik kolm mõrwa," wastas Strong summutatud häälel, nagu ta oli kõnelnud kogu aja. „Sind polnud siin, kui need kolm meest said surma?"

„Ei — olin Halles. Kõik, mis ma sündmuste kohta tean, lugesin ajalehest."

„Hm, ajalehtedesse ei pääsenud kõik täpselt. Siis oleks Sylvia Hartby paistnud wäga ebasoodsas walguses. Igaüks kolmest meheest sai mõni päew enne lennuki purunemist imeliku hoiatuse. Hoiatused olid wäga melodramaatilised ja osutasid tugewat sidet kolme juhtumi wahel."

„Nad wihjasid tähendab mõrwale? Millised need hoiatused siis olid?"

Strongi suunurgad wajusid alla ja ta hingas sügawalt.

„Selliseid, nagu ma arwasin esinewad ainult kriminaalromaanis," wastas

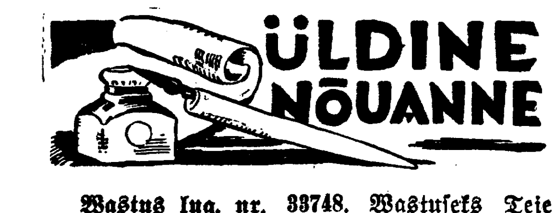

Wastus lug. nr. 33748. Wastuseks Teie küsimustele teatame, et mereadru, mis on rannale uhutud erakrundi piires, kuulub wastawale krundiomanikule, kuigi merekallas asub wäljaspool tema krundi piirikiwe. Wastutasuks on krundiomanik kohustatud hoidma korras mereranna. Mererannale aeda ehitada ei tohi — mereäär peab olema waba liiklemiseks.

Riigimaade piires wäljauhutud adru kuulub riigile — kuid tawaliselt ei keelata selle kokkukorjamist ja äraweдamist. Tuleb ainult wõtta selleks luba kohalikult metsaülmalt. Mis puutub teede kasutamisesse, siis on awalikud- ja erateed kasutamiseks wabad kõigile. Teie küsimusest ei selgu, missuguste teede liiki kuulub kõneall olew tee. Riigimetsast läbiwedamise kui ka kõigi eelmiste küsimuste kohta saate weel lähemaid teateid kohalikult metsaülemalt.

Wastus lugejale nr. 1215.

Mõningaid wahendeid, millega wanu kalosse wõib läikiwaks muuta, wõib küll olla, kuid meie teada pole olemas selliseid, millede kasutamist wõiks tasuwaks pidada. Kõige rohkem, mida wõiksite teha, on katkenud kalosse kingsepa juures parandada lasta.

Wastus lugejale 940: Kurikalduwustega laste kooli Koluweresse (poistele wõi Saksi (tüdrukutele) saatmise otsustab haridusministeeriumi kooliwalitsus kohaliku kooli hoolekogu wõi omawalitsuse ettepanekul ja lapsewanemate nõusolekul. Kui wanemad nõusolekut ei anna, siis wõib waestelastekohus seda lubada, wanemate wõimu lõppenuks tunnistades, mis on aga erandjuhud.

Wastus lugejale 13150: Kui turuplats Teie maja seinani ulatab, siis ei ole õigust Teil oma maja ees kauplemist keelata, ammugi mitte maksu wõtta, kuna kauplejad asuwad wäljaspool Teie krundi piire, olgugi Teie maja ees. Turuplatsi puhastamine toimub harilikult omawalitsuse kulul, kes seda platsiüürnikkude arwel peab tegema, mispärast Teie seda puhastada ei pruugi, kui seda sundmäärus otsekohe ette ei näe.

Kasulikke teateid põllumehele

Laatu peetakse 19. oktoobril: Jõelähtme kiriku juures, Tarwastu asunduses, Rogosi asunduses, Puskaru laat Põlgaste wallas, Türil, Wäike-Kolkja laat Peipsiäärse wallas. 20. oktoobril: Põltsamaal, Laimjala wallamaja juures, Tabiwere alewis, Koerus, Irboska raudteejaama juures, Kuldre laat Wastse-Antsla wallas, Wana-Roosa wallamaja juures, Koonga wallam. juures.

Maanoorte täienduskursus Karjas korraldatakse Pärsamaa konwendi maanoorte ühenduse poolt, 29.—31. oktoobrini. Kursusel käsitatakse õpiringide töömeetode, maanoorte rakendusraamatute pidamist, heina- ja kanakaswatuse küsimust.

Kuressaares algab järjekordne wilja wastuwõtt Riigi Wiljasalwele 17. oktoobril ja kestab 22. oktoobrini. Wilja wõtab wastu ETK Kuressaare harukontor.

Kangakudumise kursus algab Wõrus o.-ü. „Wõru Tööstuse" korraldusel. Teateid saab tööstuse kontorist, Kreutzwaldi tn. 59, kella 8—5.

Wõru Linna Rohukauplus ostab humalaid 1. nowembrini ja köömneid piiramata arwul.

Linaseemet ja kaeru ostab päewahindadega A. Sibul Wõrus, Jüri tn. 5-c.

Pärnumaal, Woltweti wallas müüa wõi rendile anda talu. Põldu umbes 30 ha, uued korralikud hooned ja 100 puuga wiljapuuaed. Üldsuurus 63,66 ha. Aadress: Woltweti p. ag. A. Raid.

Pärnumaal, Audru konwendis, asut. põllutööministeeriumi loal Jaan Nõmm uue traktorijaama. Uue traktorijaama peatöö piirkonnaks määrati Seliste ja Tõstamaa wallad, kus senini puudusid traktorijaamad.

Harjumaa Rahwaülikoolis, Rawilas, algab õppetöö 1. nowembril ja kestab 1. maini 1939. a. Õpilasi wõetakse wastu mõlemast soost, kes algkooli 6 klassi haridusega ja wähemalt 16 a. wanad. Awaldused ja järelepärimised saata Harjumaa Rahwaülikooli juhatajale, Kose.

Nehatu wallas, Kallawere külas K. Kure talus asutati uus jäärajaam shropshire tõule.

Riisipere wallas awati uus kruusaauk E. Sanna „Nõmme" talu krundile.

Elwa konwendi juhatus nõustus pullijaamade asutamisega Konguta wallas Laane talus G. Ottase juures ja Meeri wallas Järiste asunduses J. Söödi juures.

Valgas rüüstati surnuaeda.

Walga Piirimetsa surnuaia juures pandi ühel ööl toime rüüstamine. Surnuaia wäraw oli täielikult purustatud. Wärawa üksikud osad olid kantud tükk maad eemale aedadesse.

Uued lammaste sugulavad.

Lammaste sugulawade tunnustamise komisjon läbi waadates lammaste sugulawade hindamise andmed, tunnustas meil järgmiseks aastaks shropshiri tõu alal: 1) Kõljala põllutöökool; 2) Rakwere lennuwäe diwisjon; 3) Kutsari t. J. Kaarna; 4) Kadaka t. W. Kadarik; 5) Willemi t. J. Ottas; 6) Purila m.; H. Wirkus ja 7) Arandi t. J. Ronimois. Neist kolm esimest on II klassi sugulawad, kuna ülejäänud on III klassi sugulawad. Shewioti tõu alal tunnustati 4 sugulawa: 1) Sepa t. A. Lemming; 2) Enno t. E. Haljasmaa; 3) Päriwere t. J. Hansen ja 4) Waltu t. M. Losman. Wiimane on kolmanda klassi sugulawa, kuna esimesed kolm II kl. sugulawad. Seega kokku on meil praegu 11 lammastesugulawa. Sugulawade loetelu on toodud paremuse järjekorras. J. Ottas'el on nii shewioti kui shropshiri tõugu lammaste sugulawa.

Eelmisel aastal oli meil 14 sugulawa, neist langes osa wälja, nii et nüüd on meil järel 11 sugulawa. Käesolewal aastal on esimest korda tunnustatud sugulоomadena Arandi t. J. Ronimois ja M. Losmani Waltu talu. Wanade sugulawade wäljalangemist sugulawade nimekirjast põhjustas peamiselt lammaste wähesus majapidamises. Teatawasti nõutakse meil, et sugulawas peab wähemalt olema 7 puhtawerelist lammast.

Võitlus või hallitusega.

Piimasaaduste wäljaweo kontrolljaam on leidnud käesolewal aastal tihemini wõi juures hallitust kui eelmisel aastal ja on asunud energilisesse wõitlusesse nimetatud pahe wastu. Hallitust on leitud suuremal arwul wõi pealispinnal ja pärgamentpaberil, mis laseb oletada, et pärgamendi ettewalmistus on olnud puudulik. Piimatalituste rewideerimistest on selgunud, et paljud piimatööstused mitme päewa tarwiduseks pärgamendi korraga läbi keedawad ja lahtisesse soolweenõusse ligunema jätawad. Niisugune teguwiis ei kindlusta pärgamendi steriilsust, kuna õhust wõib hallitusidusid sattuda soolwette ja pärgamendile, mis wõi peale sattudes kiiresti edasi arenewad. Pärgamenti tuleb aasta ümber iga päew enne tarwitamist läbi keeta, et kõik hallitusidud häwinexsid. Peale pinna hallituse on leidunud ka wõis hallitust, mis tõenäoliselt wõi pesuweega sinna poogitakse. Sellest hoidumiseks tuleb hoolega walwata wee puhtuse järele, et kaewud, weereserwuaarid ja torustikud saaksid korrapäraselt puhastatud ja puhtad hoitud.

Raadio saatekava.

Kesknädal, 19. okt.
Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauud. 7.25 hommikukonts. (helipl.). 8.15 hommikupalvus — õp. T. Tallmeister. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated.

16.50 teated ja rekl. 17.00 Türi: Prantsuse keel — mag. K. Kann. Tallinn ja Tartu: Tantsurütme (helipl.). 17.30 rahvalikke laule (helipl.). 17.45 Türi: agr. V. Sepper: Viimaseid töid uudismaadel sügisel. 18.00 Türi: Põllumajand. teated. 17.45 Tallinn ja Tartu: R. Stolzi meloodiaid (helipl.). 18.10 mandoliinimuusika. Kirillovi kvintett. 18.40 päevauud. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 soovikonts. ooperimuusikast (helipl.). 19.40 välispoliitiline vestlus — H. Rahamägi. 20.00 Ksülomarimba-soolosid. 20.20 dr. Mari Ambros: Naise kehakultuuri tähtsusest. 20.40 õhtukonts. Corso-trio. 21.45 lastevanematele, mag. A. Elango: Lapsed ja kino. 22.00 õige aeg. Päevauud. ja sporditeated. 22.10—23.00 Berlioz: Fantastiline sümfoonia (helipl.).

Neljapäev, 20. okt.
Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauud. 7.25 hommikukonts. (helipl.). 8.15 hommikupalvus — õp. G. V. Klaus. 8.35 perenaistele. Turuteated.

16.50 teated ja rekl. 17.00 Türi: Inglise keel edasijõudnutele — R. Seth. Tallinn ja Tartu: Rahvuste tantse (helipl.). 17.30 solistide-konts. (helipl.). 18.10 mudilastele. Kuidas elavad Peep Täitsamees ja Reet Rõõmusmeel sügisel. 18.40 päevauud. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 viis minutit tervisele — dr. med. M. Kask. 19.10 orkestrimuusika. RR ork., juh. P. Nigula. 19.45 majanduslik ringvaade — L. Grandberg. 20.00 muusika keelpillidele. RR ork., juh. P. Nigula. 20.30 „Armastajate eine", A. Birabeau kuuldemäng. 21.00 triokonts. Corso-trio. 22.00 õige aeg. Päevauud. ja sporditeated. 22.10 Eesti muusika (helipl.) ja RR ühend. sümfooniaork., juh. O. Roots. 22.40—23.00 R. Kapper: Möödunud veerandaasta ülevaade (Esperanto keeles).

Rehi köeti põlema.

Tulikahju Kose wallas Wirumaal. Wirumaal Kose wallas Temnitsa külas häwines tules Nikolai Dolinile ja Jegor Lozhewile kuuluw rehi. Sisse põles põllutööriistu, kartuleid, otri, rukkeid ja muud wallaswara. Hoone oli tuleõnnetuste wastu kindlustamata. Kahjusumma tõuseb umbes 1000 kroonile.

Õnnetust märganud talnomanikud teatasid tulikahjust telefoni teel Kriwasoo tuletõrjele, kuid sealt ei saanud tuletõrje kohale sõita, kuna wihm oli Kriwasoo-Temnitsa wahelise tee muutnud põhjatuks. Tuli tekkis kütmisest.

ta. „Kartongpaberist wisiitkaardi suurused kaardid, millel punase tindiga joonistatud surnupealuud. Kuid kahe ristiasetatud kondi asemel oli pealuude all lennuki propeller."

„Arwad, et ma usun seda?" Raiefield silmitses sõpra teraselt, kuid wiimasel ei paistnud olewat naljatamise tuju.

„Sul ei tarwitse uskuda, kuid ometi on see tõsi. Saatjaks wõis loomulikult olla mõni naljataja. Kuid tundub siiski enam kui juhusena, et kolm Hartby lennuseltsi pilooti, kes said kaardi, surid warsti pärast seda." Ta osutas peaga wasemale. „Principe tuleb üle muru. Wean kihla, ta ilmub meie juurde."

Tüse itaallane, teadlik oma eemaletõukawast wälimusest, liikus harwa külaliste hulgas. Täna õhtul oli ta aga oma kabinetist lahkunud, et nähtawasti hingata wärsket õhku. Laudade wahel jalutades, jäme sigar hambus, wahetas ta külalistega siin-seal mõne sõna ja läks edasi.

Ta üllatus peainspektor Strongi nähes oli teeseldud hästi.

„Corpo di Bacco! Milline ootamatu rõõm!" hüüdis ta wäljasirutatud käega lähenedes. „Ma ei teadnud, et olete siin."

Kaks walet neis paaris lauses. Sest ta oli näinud Strongi saabumist ja Scotland Yardi inspektori tulek ei walmistanud talle mingit rõõmu.

Strong raputas wäljasirutatud kätt ja esitles Raiefieldi. Itaallane wõttis istet ja tellis pudeli õlut, kui kelner ilmus Strongi ja Raiefieldi pudelitega.

„Kuidas teile meeldib siin, mr. Strong?" küsis ta oma erilise hääldamisega. „Te pole siin waremalt käinud, ei?"

Strong raputas pead.

„Kuulsin teie uuest ettewõttest Casadolt „Rohelises maos". Kas see lokaal töötab edukalt?"

Principe laiutas käsi ja õlanukid kerkisid tal peagu kõrwadeni.

„Ei saa nuriseda. On ju kolmandajärgu lokaal. Täna on siin wäga wähe inimesi, kuid äri pole mulle tähtis. Mulle meeldib see koht. Mulle meeldib siinne õhk. Mulle meeldib elada siin." Ta silmitses detektiiwi teraselt. „Mul on ju siin palju lõbustusi, kuid ükski neist pole wist teid meelitanud siia, mr. Strong?"

Bob teadis wäga hästi, et Principe ihaldas teada ta tuleku põhjust. Ta naeratas itaallasele julgustawalt.

„Kui te keelatud ajal alkoholi ei müü, pole teil põhjust muretseda, Luigi. Mu sõber ja mina tulime siia weidi meelt lahutama."

Kas Principe seda uskus, wõi mitte — igatahes naeratas ta kergendatult.

„Suurepärane. Kawatsete suplema minna? Bassein on wäga hea. Mitte just suur, aga selle eest mõnus."

„Hästi jahe," tähendas Bob naeratades. „Ja sellisel õhtul, nagu täna, peame püüdma end jahutada — eks ole, Luigi?"

„Corpo di Bacco, jaa!" Principe pühkis siidtaskurätiga laupa. Kui ta Strongi sõnadest luges kõrwaltähendust, otsustas ta seda mitte lasta märgata.

„Langenud ingel" suudab siiski ligi meelitada silmapaistwaid külalisi," jatkas Strong mõtlikult. „Nägin ennist Paul Wellingtoni kümblemas."

„Paul Wellington? Ma ei tunne seda meest. Kuid ma tunnen ju üldse wäheseid oma külalistest, sest ma liigun harwa nende hulgas." Ta osutas oma inetule suule. „Neile ei meeldi näha minusugust meest. Ja ma olen pisut õrnatundeline — mõistate?"

„Jaa, mõnikord on soowitaw hoiduda tagaplaanile," wastas Strong mõistatuslikult. „Miks ei külasta te mõnd head arsti, Luigi? Tänapäewal tehakse ju imet."

Kuid itaallane kehitas ainult õlgu.

„Teie ei mõista mind. Mul on palju tööd. Pean oma teenijate järele waatama. Niipea kui mind ennast pole siin, on neil elu lustipidu. Nad ei mõtlegi siis enam töötada. Ja mulle see ei meeldi."

Ta seletas weel mitu minutit raskustest, mis peremehel teenijatega. See oli ammutamatu kõneaine ja igal restoranipidajal ilmsesti esmajärgulise tähtsusega.

Raiefield hakkas tüdinema. Kuid ta muutus uuesti elawamaks, nähes Gail Ingletoni ja ta saatjat wäljuwat supelkabiinidest. Tüdruk ei kannud seekord mantlit, kuid muidu oli ta riietatud täpselt samuti, nagu Victor oli näinud teda „Erebuse" kohwikus. Mis osa tüdruk ka ei etendanud, ta soowis igal juhul jätta kunstniku mulje. Supelbasseini nümf oli kadunud ja selle asemel kõndis Paul Wellingtoni kõrwal armetu wälimusega boheemlane.

Paul Wellington oli aga riietatud elegantsesse halli ülikonda ja sobis Raiefieldi arwates halwasti tüdruku kõrwale. Kuid Raiefieldil polnud aega pikemalt selle üle mõtiskleda, sest paar lähenes üle muru laudadele.

Saabunud tema lauale päris lähedale, tõusis Raiefield püsti.

„Tere õhtust, miss Ingleton."

Nähtawasti polnud tüdruk teda märganud, sest ta pöördus terwituse peale järsult ümber ja Raiefield nägi teda kahwatawat. Ta ei suutnud end kohe koguda.

„Kuidas käsi käib?" wastas ta siis naeratamata. Ta pilk polnud suunatud Raiefieldile, waid Strongile, kelle ta nähtawasti ära tundis. Siis Wellingtonile otsa waadates haaras ta selle käsiwarrest ja nad möödusid sõnalausumatult.

Raiefield kibrutas laupa ja wõttis aeglaselt istet. Ta oli lootnud neid kaht paluda enda lauda, luues sel wiisil wõrdlemisi pikantse olukorra.

„Sinust ei hoolita just suuremat, kulla sõber," irwitas Bob.

„Nähtawasti mitte. Lootsin, et ta tutwustab mind Paul Wellingtoniga." Nimi sundis Principet kergitama kulme.

„Oli see toosama mees, kellest mr. Strong ennist kõneles?" küsis ta süütult.

Bob noogutas.

„Mind imestab, et te pole temast kuulnud, Luigi. Teda nähakse enamasti koos miss Sylvia Hartbyga, lennukitehaste omaniku sir Thomas Hartby tütrega. Te mäletate, ta nimi ilmus ajalehes ühenduses kolme lennuõnnetusega?"

Järvamaa uued vallad.

13 valla täieline territoriaalne koosseis.

Walbade reformiga jääb Järwamaal 13 walda senise 20 asemel. Kõigis nutes waldades kujuneb elanike arw üle 2000, ainult ühes wallas jääb weidi alla selle.

Maakonna piiride õiendamiseks tuleb osa senisest Ingliste wallast Harjumaale, suurem osa sen. Wahastu wallast läheb Harjumaale, sen. Sakst ja Undla wallast Wirumaalt tuleb osa Järwamaale; peale selle wähemad piiride ögwendused.

Järwamaa uute waldade täieline maa-alaline koosseis on järgmine:

1. **Albu wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Albu walla maa-alast, wälja arwatud Kautla, Kautlasaare, Wahtrasaare, Palgisaare ja Kunglajärwe talude ning Triigi metskonna Rawila metsandiku kwartaali nr. 42 ja Triigi metskonna Paunküla metsandiku kwartaali nr. 33 maa-alad; b) senise Kuksema walla Kihme ja Kiigemõisa külade maa-aladest.

2. **Ambla wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Ambla walla maa-alast, wälja arwatud Kuru, Kitsekülа ja Rägawere külade ning Jootma asunduse maa-alad; b) senise Nõmküla walla Kaarewere, Tammiku, Jõgisoo, Roosna ja Koigi külade ning Roosna, Sunga ja Karkuse asunduste maa-aladest.

3. **Kareda wald** — maa-alaga, mis moodustub senise Esna walla maa-alast, wälja arwatud suurem osa Wodja asunduse maa-alast.

4. **Koigi wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Koigi walla maa-alast; b) senise Wäinjärwe walla Pädaniku asunduse ja Huukst metskonna Norra metsandiku kwartaalide nr. 42—48 maa-aladest; c) senise Mäo walla Prandi asunduse maa-alast, wälja arwatud Weskiaru talu maa-ala; b) senise Imawere walla Laimetsa asunduse piirkonnast; e) senise Rutikwere walla Pendimetsa küla ja Rutikwere asunduse piirkonnast.

5. **Käru wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Käru walla maa-alast; b) senise Ingliste walla Sonni ja Kädwa külade, Laane asunduse ning Käru metskonna Käru metsandiku kwartaalide nr. 37—50 ja Täku soo maa-aladest; c) senise Kaiu walla Tammistu nr. 19 ja 19-a talude, Riigi tagawaramaa ja Wäätsa metskonna Selja metsandiku kwartaalide nr. 39—41, 50—55, 59—61 ja 81—84 maa-aladest; d) senise Wahastu walla Wäätsa metskonna Selja metsandiku kwartaali nr. 62 ja heinamaatüki nr. 25 maa-aladest.

6. **Lehtse wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Lehtse walla maa-alast; b) senise Undla walla Törma küla ja Imastu asunduse ning Tapa metskonna Tapa metsandiku kwartaalide nr. 4—8, 12 ja 13 maa-aladest; c) senise Sakst walla Sakst, Sauna, Priima, Kaarli-Piilu, Uus-Piilu, Lokuta, Wahakulmu ja osa Indunitdu külade ning Kaarli, Lokso ja suurema osa Sakst asunduste maa-aladest; d) senise Nõmküla walla Nõmküla ja Karkuse külade ning Saiakopli asunduse maa-aladest; e) senise Ambla walla Kuru, Kitsekülа ja Rägawere külade ning Jootma asunduse maa-aladest; f) senise Anija walla Pillapalu asunduse maa-alast.

7. **Paide wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Mäo walla maa-alast, wälja arwatud suurem osa Prandi asunduse maa-alast; b) senise Anna walla maa-alast; c) senise Esna walla Wodja asunduse maa-alast, wälja arwatud maatükkide Kiwila nr. A-17 ja Koolimaja nr. 18 maa-alad; d) senise Wäätsa walla Prääma asunduse ja Purdi metskonna Paide metsandiku kwartaalide nr. 66 ja 67 maa-aladest; e) senise Kirna walla Reopalu, Reopalu nr. A, Reopalu nr. A-1, Metstalu, A-87, A-88, Pärna, Uuesauna, Mäe, Reinu, Männaru, Kaeramäe-Hans ja Kaeramäe Rein talude, Kolu metskonna Türi metsandiku kwartaalide nr. 10—12 ning nende piirkonnas asuwate lahus-heinamaatükkide maa-aladest; f) senise Kuksemaa walla Purdi mõisa järgi olewate sootükkide nr. A-78, A-76 ja A-57 maa-aladest.

8. **Rakke wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Rakke walla maa-alast, wälja arwatud Wägewa alewiku, Selli küla ja Selli asunduse piirkonnad; b) senise Wao walla Kamariku nr. A-42 ja A-23 talude maa-aladest.

9. **Särewere wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Särewere walla maa-alast; b) senise Alliku walla maa-alast; c) senise Kirna walla maa-alast, wälja arwatud Saare küla, Siugumetsa, Laiaru, Alliku, Reopalu, Reopalu A, Reopalu A-1, Metstalu, A-87, A-88, Pärna, Uuesauna, Mäe, Reinu, Männaru, Kaeramäe-Hans ja Kaeramäe-Rein talude, Kolu metskonna Türi metsandiku kwartaalide nr. 10—12 ning nende piirkonnas asuwate lahus-heinamaatükkide maa-alad.

10. **Wajangu wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Wajangu walla maa-alast; b) senise Nõmküla walla Alupere, Järwajõe, Raistewälja ja Undeküla külade ning Tamsalu alewiku, asunduse ja raudteejaama piirkonna maa-aladest; c) senise Wõhmuta walla Järsi ja Metsamõisa külade, Wõhmuta asunduse ja Warangu metskonna Karinu metsandiku kwartaalide nr. 64—73 maa-aladest; d) senise Kapu walla Raigu, Pikewere, Warangu ja Elliwere külade ning Warangu asunduse maa-aladest; e) senise Wao walla Araski asunduse ja Porkuni metskonna Kilisi metsandiku kwartaalide nr. 27—45 maa-aladest.

11. **Wäinjärwe wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Wäinjärwe walla maa-alast, wälja arwatud Ramma küla, Pädaniku asunduse ning Huukst metskonna Norra metsandiku kwartaalide nr. 42—48 maa-alad; b) senise Kapu walla Puhmu ja Kaarli külade ning Kapu asunduse maa-aladest; c) senise Wõhmuta walla Liiwaku, Salu, Kuristiku, Kalda, Lombi, Kiwimäe, Kopli, Lipumäe, Pusuotsa, Tammiku, Wilsa, Tammrääga ja Mullamaa talude nr. A-2—A-9 juurdelõigete ja Warangu metskonna Karinu metsandiku kwartaalide nr. 196—209 maa-aladest.

12. **Wäätsa wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Wäätsa walla maa-alast, wälja arwatud Prääma asunduse ja Purdi metskonna Paide metsandiku kwartaalide nr. 66 ja 67 maa-alad; b) senise Wahastu walla kirdepoolse metsa maa-alast kuni Wahastu ja Wäätsa mõisade piirini; c) senise Kirna walla Saare küla ja Suigumetsa, Laiaru ning Alliku talude maa-aladest.

13. **Wõhmuta wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Wõhmuta walla maa-alast, wälja arwatud Järsi ja Metsamõisa külade, Wõhmuta asunduse, Liiwaku, Salu, Kuristiku, Kalda, Lombi, Kiwimäe, Kopli, Lipumäe, Pusuotsa, Tammiku, Wilsa, Tammrääga ja Mullamaa talude, talude nr. A-2—A-9 juurdelõigete ja Warangu metskonna Karinu metsandiku kwartaalide nr. 64—73 ja 196—209 maa-alad; b) senise Kuksema walla maa-alast, wälja arwatud Kilme ja Kiigemõisa külade ja Purdi mõisa järgi olewate sootükkide nr. A-78, A-76 ja A-57 maa-alad; c) senise Wäinjärwe walla Ramma küla maa-alast.

Raudteelaste streik jätab Londoni toidupuudusesse

ETA. London, 15. okt.

(Reuter.) Streik, mis on puhkenud mitmetes Londoni raudteejaamades, on juba hakanud mõju awaldama ka Londoni toiduainete turgudele. Ligi 1000 tonni liha, kala, puuwilja ja piimasaadusi on jäänud seisma Broadstreetile, sest streikijatega on ühinenud ja juurewedajad. Kõige rohkem kannatawad Smithfieldi, Billingsgate'i ja Covent Gardeni toiduainete turud. Broadstreeti tööliseд hakkasid streikima, hoolimata raudteeühingu hoiatusest, et kõik mehed, kes täna tööle ei ilmu, loetakse wallandatuiks.

Raudteelaste ametiühing andis reede õhtul streikijatele nõu uuesti tööle asuda. Streikijad aga lükkasid selle nõuande tagasi ja teatasid, et streiki koguni laiendatakse, sest keskööl paneb weel 7000 meest töö seisma. Streigikomitee peab praegu koosolekut, kus arutatakse küsimust, kuidas tõmmata sellesse streiki ka teiste raudteeühingute teenijaid.

Suurvürst Kirill maeti.

ETA. Pariis, 15. okt.

(Havas.) Reedel peeti Pariisi wene kirikus suurwürst Kirill Wladimirowitshi matused. Matuseteenistuse pidas metropoliit Serafim. Pärgi oli saatnud Jugoslaawia, Rumeenia, Kreeka ja Egiptuse kuningad ja Jugoslaawia printsregent. Leinakandjateks olid kadunu poeg suurwürst Wladimir, kadunu wennad suurwürstid Boris ja Andrei, Kreeka prints Nikolai, kadunu kusään suurwürst Dimitri ja teised perekonnaliikmed. Kirikus wilbis ka Prantsuse wabariigi presidendi esindaja, samuti üks Prantsuse walitsuse esindaja. Kirik oli tulwil Wene koloonia liikmeist.

Kirst kadunu põrmuga saadetakse laupäewal Koburgi, kus sünnib matmine suurwürst Kirilli perekonna krüptis, kus puhkab juba tema abikaasa suurwürstinna Viktoria.

Muhus suri Türgi sõja veteraan.

Muhu-Hellamaa wallas Wõi külas „Koolielu" talus suri 91 aasta wanuses wanaperemees Jüri Pärtel, kes oli Saaremaa apõigeusu koguduste praosti ülempreester W. Ristkoka onu.

Pärtel oli wiimane Türgi sõjast osawõtnu Muhu saarel. Teised tema tolleaegsed sõjakaaslased on juba ammu surnud.

Virumaa Kaarli tuletõrje 25-aastane.

Pühapäewal 16. oktoobril pühitses Wirumaal Sõmeru wallas Kaarli tulet. kogu 25. aastapäewa üheskoos lipu õnnistamisega. Wiimase kinkis kogule asutajaliige, praegune Kunda tulet. üh. esimees R. Uuswelt. Selts (praegune kogu) on töötanud tublilt, soetanud endale seltsimaja, 4 käsipritsi, puhkpillide orkestri riistad jne. Waranduse kogumäärtus on ligi 2 milj. Koguwanemaks on praegu Paul Uuskülа, abiks Joh. Alte, laekuriks B. Uttendorf, warahoidjaks Aawo Aas, sekretäriks W. Luik.

Eesti Teaduste Akadeemia pidulik avamine

22. oktoobril Tallinnas.

Möödunud aastal asutatud Eesti Teaduste Akadeemia pidulik awamiskoosolek peetakse Tallinnas, Kaubandus-tööstuskoja ruumides, laupäewal, 22. oktoobril kell 5 p.l.

Pidulikust awamiskoosolekust wõtab osa ka Wabariigi President K. Pätst, esinedes pärast piduliku koosoleku awamist sõnawõtuga.

Awamiskoosoleku kawas on ette nähtud weel Akadeemia presidendi prof. dr. med. K. Schlossmani aktusekõne, terwitused ja Akadeemia presidendi lõpusõnad.

Kutseid Eesti Teaduste Akadeemia pidulikule awamisele on saadetud ligi 500 isikule. Kutsutud on riigitegelastest peale Wabariigi President K. Pätsi, weel Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, Peaminister K. Eenpalu ja Wabariigi Walitsuse liikmed. Peale nende on kutsutud üli-koolide walitsused, ministeeriumide kõrgemad ametnikud, mitmesuguste tähtsamate asutuste juhatajad, ajalehtede peatoimetajad j. t. Tallinnast on kutsutud umbes 280, Tartust umbes 200 juhtiwat awalikuelu tegelast.

Revolutsiooni keerises.

Briti salaluure agendi mälestusi Venemaalt. 15

Ootusaeg.

Kuna Leningradis polnud parajasti midagi erilist teoksil, sõitsin Moskwasse, et tutwuda sealse olukorraga. Eriti huwitas mind seal äsja asutatud propagandakool, mis pidi walmistama ette agitaatoreid, kelle ülesandeks oli lewitada wälismail kommunismi.

Tol ajal oli raudteesõit harilikule surelikule lausa piinaks, kuid tänu oma punawäelase mundrile ja partei liikmekaardile, olin eesõigustatud seisukorras, ning sellestõttu ei tulnud mul ka erilisi ebamugawusi kannatada.

Moskwas kohtasin mõningaid weel elawaid inglasi, ja kogusin hulga wäga wäärtuslikke andmeid. Sel ajal, kui wiibisin Moskwas, toimus inglise rannalaewastiku rünnak Kroonlinnale, kus uputati kaks wenelaste lahinglaewa ja osaliselt häwitati dokid. Õnnetuseks põrkasid kaks inglise laewa kitsas sadamasuus kokku ja süttisid põlema, sulgedes teistele laewadele tee.

Algul tekitas teade inglise laewastiku pealetungist Leningradis ja Moskwas kabuhirmu, kuid sõnum inglaste endi kaotusest, mis tegelikult oli waid õnnetu juhus, andis enamlastele eneseкindluse jälle tagasi ja nende lehed teatasid sündmusest kui suurest punalaewastiku wõidust.

Rünnak Kroonlinnale oli leidnud aset 18. augustil 1919. a., ning 25. augustil pidi saabuma Agar.

Soowisin, et ta ei tuleks, sest pärast wiimaseid sündmusi oli rannawalwet kõwendatud. Kuid mul puudus wõimalus teda hoiatada. Pidin waid ootama ja kannatama.

Weetsin taas unetu öö ja kui 26. augustil ei tulnud kedagi mulle järele, siis aimasin, et oli juhtunud õnnetus.

Uued kavatsused.

Augusti wiimaseil päewil külastas mind ootamatult Peter Petrowitsh, kes jutustas, et Agari mootorpaat oli Kroonlinna läheduses jooksnud karile. Ta oli sattunud helgiheitjate piirkonda, kaotanud orienteerimise wõime ja kihutanud otsejoones kaljule, kuhu õnneks helgiheitjate kuma ei ulatanud. Paadi propeller oli saanud tugewasti wigastada, kuid muidu oli alus jäänud terweks. Suuri waewu olid mehed paadi lahti saanud ning see oli siis triiwinud Soome ranna poole. Juhuslikult lähedusest wiibiw kalalaew oli paadi sadamasse wiinud. Peale Agari ja mehaaniku oli õnnetust retkest ka Gefter osa wõtnud.

Peter Petrowitsh oli saanud Londonist kindla käsu mind iga hinna eest päästa ja koos kaalutlesime nüüd põgenemise wõimalusi.

Minu rügemendi ülem, kes südames wihkas enamlasi ja walmis oli igaühte toetama, kes nende wastu töötas, teatas mulle, et meid saadetawat warsti Läti rindele. Tunnistasin talle awameelselt, et kasutaksin meeleldi soodsat juhust üle piiri kadumiseks.

Püüdsin teha kõik, et mu sõbrad ei kannataks, kui mu põgenemisüritus nurjub ja satun wangi. Lahke rügemendi ülem lubas mind warustada uute paberitega ja mõne päewa pärast sai minust seltsimees Petrowski. Selline oli tõesti olemas olnud ja ta oli wahwalt wõidelnud punaste ridades, langedes lahingus. Kuid sõbralik komandör ei kandnud tema nime surnute registrisse ja nii wõisin wabalt tema elu jatkata. Kasulik oli ka asjaolu, et ta oli kuulunud kommunistlikku erakonda, sest pärisin nüüd tema liikmekaardi.

Õnneks ei warustatud tol ajal dokumente üleswõttega, kuna fototarbed olid mü.. lt lõppenud.

Otsustasin Peter Petrowitshi kaasa wõtta, mis oli seda lihtsam, et ka temal olid korralikud punawäelase paberid.

Asi korraldati nii, et meid määrati mingisse kahurwäe pataljoni Läti piirile, kuhu meil tuli sõita omal käel. Wälisawaated põgenemiseks olid seega soodsad. Ainus wiga seisis selles, et me kumbki ei tundnud piirimaastikku, kuid warsti saime ka tollest puudusest üle. Kohtasin nimelt juhuslikult noormeest, — ta eesnimi oli Kostja, — kelle sugulased elasid kusagil seal kandis. Kostja oli otsekohe nõus meiega kaasa tulema ja tänu sõber-komandörile wõis ka tema end juba mõne päewa pärast täie uhkusega nimetada punawäe sõduriks.

Sõit rindele.

See oli septembri algupäewil 1919. a., kui meie „kolm musketäri" asusime teele. Igal ühel meist oli peale hariliku reisiwarustuse weel kotitäis soola, mis tol ajal oli paremaks maksuwahendiks kui raha. Kuid soola kaasa wõtmisel oli meil eriline põhjus: olin kottidesse peitnud need salajased informatsioonid ja dokumendid, mida tahtsin tingimata toimetada üle piiri. Hädakorral wõisime soolakotid maha jätta wõi keelduda neid tunnustamast omaks, aga kui paberid oleksid leitud taskutes wõi isikliku pagasi hulgas, siis olnuksime päästmatult kadunud.

Leningradist wäljuw rong oli rahwast ääreni täis, isegi puhwritel ja waguni katustel konutas inimesi. Sõit toimus aeglaselt, jaamades olid pikad peatused ja ühes sõlmpunktis tuli meil järgmist rongi terwe päew oodata.

Läksime jaamast weidi kaugemale ja heitsime murule pikali. Kuid warsti ilmus sinna miilitsamees ja nõudis meie pabereid. Need waigistasid teda, kuid ta silmitses ikka weel kahtlustawalt soolakotte, pidades meid nähtawasti spekulantideks.

Õhtul saabus wiimaks oodatud rong ja me jatkasime reisi Rezhitsa jaama suunas. Seekord oli rahwast weidi wähem ja me seadsime end räpases teise klassi wagunis kaunis mugawalt sisse. Meie kupees istus weel kaks wõõrast, kes waikisid kogu aja.

Pimeduse saabudes süütas üks neist küünlajupi, kuna tol ajal waguneid ei walgustatud. Kuid warsti kustus wilkuw tuluke ja me jäime pilkasesse pimedusesse.

(Järgneb.)

PÕLLUMEESTE KESKPANK 10-AASTANE.

Põllumeeste Keskpanga juhatus. Vasakult A. Jürima, O. Suursööt ja M. Köstner.

15. oktoobril möödus 10 aastat Põllumeeste Keskpanga tegewuse algusest. Põllumeeste Keskpanga asutamiskoosolek peeti 14. augustil 1928. a., millest rohkearwuliselt osa wõeti. Asutamiskoosolekul waliti esimesse juhatusse A. Jürima (esimees), A. Johanson (†) ja R. Uritam ning nõukogusse K. Eenpalu (esimees), Ed. Arnower, J. Hansen, Ed. Kello, A. Kohwer, E. Linkhorst (†), G. Ottas, K. Unt, J. Walgesoo (Weisson) ja M. Winmal.

Juhatus asus energiliselt Keskpanga organiseerimistööle. Leiti pangale wastuwõetawad ruumid, määrati ametisse pangajuhataja M. Köstner, senine Wirumaa Ühispanga asjaajaja, ja Keskpank wõis 15. oktoobril 1928. a. alustada äritegewust.

Esimese 1928. äriaasta lõpuks oli Keskpangal omakapitale 32.300 krooni ja hoiusummasid 126.800 krooni ning nüüd wiimase 1937. a. lõpuks omakapitale 335.400 krooni, hoiusummasid 3.828.000 krooni, äriseis 4.547.000 krooni ja äriaasta aastaläbikäik oli 184 milj. krooni. Käesolewal 1938. a. on tegewus weelgi suurenenud ja 1. septembril tänawu oli Keskpangal omakapitale 362.700 krooni, hoiusummasid 4.024.000 krooni, äriseis 5.009.000 krooni ja käesolewa aasta 9 kuu läbikäik 164 milj. krooni. Liikmeid on pangal 299.

Kümne aasta jooksul on Põllumeeste Keskpank loonud sidemeid paljude põllumajanduslikkude asutistega, üle 100 ühispangaga ja mitmekülgsete majandusringkondadega. Praegu asub Keskpank Tallinnas, Wabaduse puiesteel 1.

Põllumeeste Keskpanga juhatusse kuuluwad praegu: esimees O. Suursööt, liikmed A. Jürima ja M. Köstner (wiimane ühtlasi panga juhataja). Nõukogus on: M. Winmal (esimees), Ed. Arnower, J. Eilart, J. Hansen, A. Kohwer, kindral A. Lossman, J. Ottas, A. Reinart, H. Sumeste ja A. Wann. Rewisjonikomisjoni kuuluwad T. Kind (esimees), A. Laas ja M. Martinson.

Pikse vembud Saksis.

Löi korstnasse, süütas perenaise seeliku, puuris aukliseks supipaja ja paiskas pikali traktorijuhi.

Wirumaal Saksi wallas läks üle pikne, mis tegi häwitustööd Kiku külas Jakob Kütt talus. Wälk löi korstnast sisse, purustades selle, samuti ka osa kiwikatust. Toas süütas wälk tapeedi. Kuna korstnast sisse tulnud pikne tuli tuppa pliidi kaudu, siis sai pliidi juures töötanud perenaine Aliide Kütt pikselöögi ja jäi minestanult maha lamama. Pliidi alt wälja paisatud tuletukid süütasid A. Küti riided. Pliidil sulatas pikne ära praeahju ning tahmauksed ja löi alumiiniumist potile, millises parajasti keedeti kapsaid, sisse kolm auku.

Wälk rändas edasi ka weel sahwrisse, milline asus köögi kõrwal. Seal wiibinud peretütar Walwe Kütt sai samuti pikselöögi. Pikselkera wäljus sahwrist purustades akna ja tabas traktorijuhti, kes oma masina juures wiibis. Mees sai kergema löögi, ta paisati ainult pikali.

Toas suudeti pikselkerast tekkinud tulele panna piir koduste abinõudega, samuti toibutada ka pikselt põrutatud inimesi. Ühegi wigastused pole õnneks rasked. Majandusliku kahju tekkis pikse läbi 300 kr.

Kartulimüük Soome saarestikku suureneb.

TUTARSAARLASTE KARTULILAEVASTIK LAHKUS. — KA SUURSAARE LAEVAD ASUVAD KARTULIVEOLE. — HINNAD TÕUSMAS.

Tänawune kartulikaubandus Wiru rannikul töötab ootamatult elawaks kujuneda, sest kõikide Soome lahe saarte elanikkude mootorpurjekad rakendatakse kartuliweoks tööle. Mahu sadamast lahkus juba esimene kartulilaewastik, kokku 8 laewa, ning reedel jõudis sinna juba esimest suursaarlaste laewa kartuleid lastima. Wirumaa sajad põllupidajad on tegewuses kartulikoormate wedamisega randa, kus need kiiresti ümber laaditakse soomlaste laewadesse.

Eelalgu pakkusid soomlased kr. 2,25 kwintaalist, kuid rohke nõudmise tagajärjel suurendasid peagi hinda kr. 2,50 peale.

Ülesostmiskohti laiendatakse tõenäoliselt ka teiste rannaküladeni, sest Mahu ümbruskond üksi ei suuda nii palju kartuleid anda kui on ülesostjaid. Arwatawasti alustatakse kartulite kokkuostu ka Toolse juures, Kundas ja Purtses, sest ka waremalel aastatel on waheste neist kohtadest kartuleid saadud. Asja Mahust lahkunud tütarsaarlaste kartlilaewastik tuleb sinna kohe jälle tagasi. Neil on ka järgmise reisu ajaks kartulid walmis ostetud.

Kuna nõudmine kartulite peale järjest suureneb, siis on põllupidajad oma kartulitagawarade müümisel juba ettewaatlikumaks muutunud. Hinnad wõiwad tõusta, kuigi soomlased kinnitawad, et nad üle kr. 2,50 kwintaalist ei wõi maksta. Kuid juba nüüd on ükfikutele makstud kuni kr. 2,65.

Hobusemees jäi veoauto alla.

Liiklemisõnnetus Saaremaal.

Saaremaal juhtus Kihelkonna-Laagarahu maanteel raske liiklemisõnnetus, kus sai wigastada Kihelkonna walla Kurewere küla elanik Mihkel Armus, üle 50 a. wana, kes jäi Kihelkonna kaupmehe M. Kase weoauto S—153 alla.

Armus oli sõitmas hobusewankriga mööda Laagarahu teed Kihelkonna poole. Kihelkonna alewiku lähedal tahtis temast mööda sõita weoauto S—153, mis Arnold Ranna juhtimisel sõitis kruusakoormaga samas suunas. Kuna hobune autot kartis, läks Armus wankrilt maha ja haaras hobusel suu kõrwalt kinni. Kui auto oli möödumas, tegi hobune järsu hüppe auto poole, paisates mehe wastu autot. Seejuures Armus kukkus maha ja jäi jalgupidi autorataste alla, mis purustasid tal parema jala luud. Õnnetu toimetati kohe Kuressaare haiglasse, kus wigastus raskeks tunnistati.

Arumetsa algkool Viljandimaal 100-aastane.

1. nowembril saab Wiljandimaal Wana-Wõidu walla Arumetsa algkool 100-aastaseks. Juubelipidustused peetakse nowembri lõpus.

Kool töötas oma esimestel aastatel „Pikakäärdi" (praeguses „Kiini") talu wanas tares. Esimeseks õpetajaks oli Andres Tiedt, kes sai aastas 6 $^2/_3$ puuda rukkeid, samapalju otri, 112 puuda heinu ja 56 puuda õlgi. „Pikakäärdil" töötas kool kuni 1900. aastani, mil toodi oma praegusesse asukohta Arumetsale, kus tolleaegne Wana-Wõidu mõisaomanik Stryk andis selleks maad ja maja. Arumetsal sai õpetaja palgaks 10 wakamaad põldu, 10 jalga puid ja 10 kubu hagu. Esimesed andmed kooli õpilaste arwu kohta on säilinud 1854. aastast, mil oli koolis 38 poissi ja 17 tütarlast. Andres Tiedt on õpetajaks kuni 1884. aastani, olles seega töötanud kooli juures 46 aastat. 1884. aastal on koolis 75 õpilast. 1916. aastal, mil koolijuhataja Gregor, langeb õpilaste arw 26.

1923. aastal saab koolijuhataja Leena Saar, kes töötab sellel kohal ka praegu. Kool on üheklassikomplektiline ja töötab 35 õpilasega.

Lelle jaamaülema J. Sisaski juubel.

Lelle jaamaülem Julius Sisask pühitses 15. okt. oma 50 a. sünnipäewa.

Juubilar sündis 1888. a. Wirumaal Saru w. 10. okt. 1908. a. astus ta raudtee teenistusse telefonistina. Teenis hiljem jaamaülema abina ja jaamaülemana. 1919. a. määrati ta Järwa-Jaani jaamaülemaks ja 1935. a. Lelle jaamaülemaks. Raudteelaste peres on juubilar tuntud asjaliku ja wastutuleliku ametnikuna ja hea organisaatorina. Oma ameti kõrwal on juubilaril jätkunud aega ja tahet ka seltskondlikuks tegewuseks.

Ümberpaigutusi metsaülemate kohtadel.

Põllutööministri käskkirjaga on antwates 1. nowembrist läbi wiidud järgmised muudatused metsametnike kohtadel:

Paigutatakse ümber teenistuse huwides ja oma palwel Wirumaal asuwa Permisküla metskonna metsaülem Karl Algwere Triigi metskonna metsaülemaks Harjumaal. Wabanenud Permisküla metskonna metsaülemaks nimetatakse senine Märjamaa metskonna abimetsaülem Walter Kremser. Kabala metskonna abimetsaülem Johan Muiste nimetatakse sama metskonna metsaülema aj. k. t.

Kabala rewident-metsaülema ringkond nimetatakse ümber Wastemõisa rewident-metsaülema ringkonnaks asukohaga Wastemõisa metskonnas.

Mõisaküla uueks nimeks Ümera, Säde või Aliste.

Mõisaküllas peeti reede õhtul kell 5 komisjoni koosolekut, kelle ülesandeks jäi linnale sobiwa wapi, lipu ja nime wäljawalimine. Wapikawandeid oli komisjonile materjaliks paarikümne ümber, mille seast waliti wälja Linnade Liidu kawand, mida soowitab ka Siseministeerium. See kujutab endast mustal põhjal ajatiwat hõbedast alasit käsiwarre ja wasaraga, kuna alumisel serwal asub hammasratas. Lipuwärwideks waliti punane-roheline-punane horisontaalses asendis.

Kõwaks pähkliks oli komisjonile 101 linna nime kandidaadi seast sobiwaid wälja walida. Lõpuks jäeti peatuma kolme nime — Ümera, Säde ja Aliste — juures, mille kohta palutakse Akadeemilise Emakeele Seltsi seisukohta.

Uued juhid Tartu põllumeeste seltsis.

Seltsi esimeheks maavanem H. Lauri.

Reede õhtupoolikul toimus „Wanemuise" wäikeses saalis Tartu põllumeeste seltsi peakoosolek. Koosoleku juhatajaks waliti O. Pärlin ja F. Treumann. Wõeti wastu tähtsatuis „Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi Wahi kooli" põhikiri, samuti ka peakoosoleku kodukord. Aruanded ja eelarwed, mis wastu wõeti esitatud kuiul, märgiwad tõusu seltsi tegewuses. Seltsi waranduslik seis on kaswanud 24.000 kr. wõrra.

Seltsi eestseisuse koosseisu otsustati suurendada 22 liikmele. Eestseisusse waliti A. Ahmann, J. Brandt, O. Daniel, E. Haabpiht, J. Konze, W. Kuusloo, P. Köpp, A. Laas, H. Lauri, K. Leius, A. Loopere, P. Luiga, A. Mõru, A. Pakosta, O. Pärlin, J. Pürge, L. Rinne, O. Teeäär, H. Treial, E. Walgmaa, J. Wiik ja J. Zirk.

Rewisjonikomisjoni waliti N. Karelson, F. Malm, E. Metsik, E. Sunapuu ja H. Miller.

Eestseisus jagas ametid omawahel järgmiselt. Uueks esimeheks waliti Tartu maawanem H. Lauri, abideks A. Mõru, K. Leius, E. Haabpiht, J. Brandt ja L. Rinne. Sekretäriks waliti O. Teeäär, tema abideks E. Walgmaa, A. Ahmann; laekuriks A. Laas, abideks J. Konze, H. Treial ja W. Kuusloo, hariigi Presidendi K. Pätsile, Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidonerile ja Wabariigi Walitsusele.

Rööwmõrwar J. Viljat tunnistas süü üles.

Rööwmõrwar Julius Wiljat (end. nimega Lundberg), kes toodi reedel laewaga Soomest Tallinna, tunnistas kriminaalpolitseis oma süü Erna Rennebaumi tapmises üles. J. Wiljat on 37 a. wana ja ta on warem warguste eest õige mitmel korral wanglas istunud. Kuritegewusele on ta andunud juba 10 a. eest. J. Wiljat paigutati wanglasse.

*

Wanglasse paigutati weel Priidik Kukermann, 52 a. wana, warem 3 korda karistatud isik, kes toimis rahakoti warguse Narwa mnt. 55 kullasepaäris.

Tagaotsitav põgenes haavatuna 3 kilomeetrit.

Septembri lõpul põgenes Põlwa arestikambrist 23-aastane murdwaras Johannes Hiiwa. Oli andmeid, et põgenik on asunud Kawilda walda. Ta wiibis seal Wiina talus, kuhu kanples end sulaseks.

Neljapäewal Kawilda konstaabel läks tagaotsitawat tabama. Märgates konstaabli tulekut, põgenes mees läbi akna. Et ta konstaabli korraldusi ja hoiatuspaukude järele seisma ei jäänud, inlistas konstaabel põgenega sunnas. Tagaajamine kestis 3 klm., kuni mees wäsis ja ta kinni wõeti. Selgus, et ta oli saanud lasust haawata, kuni oli läbistanud mehel reielihase.

Hiiwa paigutati edasisaatmiseni Kawilda wallamaja arestikambrisse.

Hiina üliõpilased Eestisse praktikale.

Saksa saatkonna kaudu on samme astutud kahe Hiina üliõpilasele-praktikandile tööloa saamiseks Kohtla-Järwele. Mõlemad hiinlased töötawad praegu praktikantidena ühes suuremas Berliini tehases maapõuewarade uurimiste alal ja soowiwad täiendada ja õpinguid jatkata meie wanemas ja täiuslikumas õlitehases. Hiinlaste soowile on „Esimese Eesti Põlewkiwitööstuse" juhatus wastu tulnud. Wastawa kokkuleppe alusel maksetakse Hiina üliõpilastele 50 kr. kuus nende siinoleku kestel.

Narva lahel puhkes torm.

Narwa lahel puhkes reedel uuesti torm. Ajuti tõusis tuule kiirus kuni 10 pallini, ajades üles järske murdlaineid.

Shoti pulmad Londonis.

Shoti aristokraatiast pärinewa lord Lovati pulmad peeti Londonis kõigi wanade traditsioonide kohaselt. Nagu näha pildil ei puudunud seal ka rahwuslikud torupillimängijad.

Eesti-Soome-Ungari vaimne kolmiktelg.

15 miljoni hõimlase vaimne lähenemine reaalse tegurina. — Alused tegelikuks hõimutööks. — Iga õpetaja mõistku soome keelt.

A. Jürima ja haridusministri kol. A. Jaaksoni kõned hõimupäeva aktusel.

Eesti-Soome-Ungari liidu poolt laupäewa õhtul Prantsuse lütseumi saalis korraldatud hõimu-aktus oli järjekordne tõendus sellest, et hõimuaade nüüd enam pole üksikute unistajate asjaks, waid elujõulisena on liitmas ja haaramas üha suuremaid hulkasid. Loorberipuude rohelusega kaunistatud awar saal oli tulwil noori kui hõimuaate alalisi sõpru. Aga rohkesti nägime ka neid, kes ikka juhtiwate töötegijatena on korraldanud ja suunanud kolme hõimurahwa ühiseid asju. Olid kohal haridusminister kol. A. Jaakson, Eesti-Soome-Ungari liidu esimees A. Jürima, Soome konsul J. Puhk, Ungari au-peakonsul dir. M. Raud, hõimuliikumise weteraan dr. O. Kallas koos abikaasa Aino Kallasega, hulk juhtiwaid haridus- ja kultuurtegelasi ja teisi.

Awasõnas Eesti-Soome-Ungari liidu esimees A. Jürima toonitas, et täna on see esimest korda, kus kokkuleppe kohaselt

kõigis kolmes riigis korraga pühitsetakse hõimupäewa.

Tänane hõimupäew on aga juba kümnes, sest hõimuaade kaswas elujõuliseks juba enne kultuurkonwentsiooni sõlmimist. Sest waatamata lahus elamisele on kolme hõimurahwa hinges walitsenud wõimas kokkukuuluwuse tung. Praegustel aegadel on igal riigil eriti tähtis leida endale ustawaid sõpru. Meie tee wäärikate ning ustawate sõprade juure wiib ka hõimuliikumise kaudu. Kolme hõimurahwa ühtekuuluwuse tunne on omaette wäärtus. Kui need rahwad jääwad üksteisele truuks, annab see meile ka tegudeks uut julgust.

A. Jürima awasõna järele pedagoogiumi

koor ja orkester esitas Eesti, Soome ja Ungari hümnid.

Haridusminister kolonel A. Jaakson oma sõnawõtus terwitas kõiki hõimuliikumise sõpru, eriti aga koolinoori kui hõimuaate tegelikke edasikandjaid ja praeguse töö jatkajaid.

„Rahwustunne, natsioon, on see uus werehääl, mis nüüd walitseb Euroopa poliitilises ehituses ja kirjutab ette muudatused Euroopa kaardil," ütles minister A. Jaakson. „See werehääl kõneleb ka meie hingedes. 15 miljonit hõimlast tuleb täna kokku oma kodudes ja loetlematutes koolides, et tunnetada waimset ühtekuuluwust. Kui räägitakse wõimsateks kaswanud poliitilistest telgedest, siis wõime ka meie rääkida

kolme hõimurahwa waimsest teljest.

Selle telje areng toob meile hinnatawaid wäärtusi. Kuid hõimude ühendamine ja hõimutöö pole ühe ega kahe päewa wõi aasta töö. Pikki aastaid on kulunud üksnes selleks, et jõuda kas wõi praeguste aktuste korraldusent kolmes riigis, et mõte 15 miljoni inimese hulgas juba hakkaks elama. Aastakümnete eest olid need waid mõned üksikud, kes taotlesid hõimutöö sihte ja unistasid sellest, mis nüüd juba teoks saamas. Kolme riigi wahel sõlmitud kultuurkonwentsioon on raamistik, normide kogu waimse hõimutöö arendamiseks ja süwendamiseks. Nüüd peame, eriti peab seda meie noorus, andma loodud raamile mõtte ja elu. Tänane päew, kus ühtekuuluwuse werehääle kutsumus elektrisädemena meid läbistab, lasku meid tunda ühise perena, suurendagu meie enesetunnet ja usku iseendasse."

Edasi minister A. Jaakson puudutas reaalseid wõimalusi, mis oleksid aluseks tegelikule hõimutööle. Eeskätt tuleb õppida hõimurahwaste keeli, eriti meile lähedast soome keelt. Juba üksnes soome keele oskamisega awanewad meile

määratumad warasalwed Soome kultuurist ja kirjandusest.

„Tulewikus oleks koguni mõeldaw, et iga rahwaõpetaja juba sunduslikus korras peab oskama soome keelt," ütles minister A. Jaakson.

Järgmisena peatoimetaja Ed. Laaman andis edasi reisimuljeid Ungarist.

Wahepeal süwendasid päewakohast meeleolu muusikalised ettekanded. Mezzosopran pr. M. Pärtelpoeg, ooperilaulja E. Karrisoo, wiiuldaja prl. E. Prii ja pedagoogiumi koor ja orkester esitasid meeldiwaid palasid kolme maa heliloojate töödest.

„Soome sild, millest unistas Fr. Tuglas, on nüüd juba teoks saanud," ütles aktuse lõppsõnas dir. W. Alttoa. „Nüüd olgu meie uueks ülesandeks uue silla ehitamine, mis meid ühendab teise hõimuga. Selle wõimsa silla üks kaar tugineb kauges põhjas, teine lõunas, kus ühinewad ida ja lääs."

Walga maawolikogu esimene koosolek.

Maavalitsuse uus sekretär astub ametisse 1. novembril.

Laupäewal peeti Walga maawolikogu esimene koosolek. Koosolek algas kl. 9 hommikul ja selle awas maawanem W. Welner. Koosolekust wõtsid osa kõik wolinikud.

Maawalitsuse ettepanekul wolikogu otsustas Tõrwa gümnaasiumi ja keskkooli maja ehituse lõpulewiimiseks määrata maawalitsuse eelarwelistest ülejääkidest krediiti 5000 kr. Ühel häälel wõeti wastu ka maawalitsuse 1938/39. a. lisaeelarwe nr. 1, tasakaalus 17.831,80 kr. Lisaeelarwes on nähtud ette Tõrwa gümnaasiumi ja maawalitsuse ametihoone ümberehitamise tulud-kulud. Peale selle on lisaeelarwesse wõetud maawalitsuse sekretäri palgaks 180 kr. kuus (uus sekretär astub ametisse loodetawasti 1. nowembrist), Walga wabatahtlikule tuletõrjele 100 kr., Kodumajanduskojale 200 kr., missugused toetused wolikogu otsustas jaatawalt, j. t. wäljaminekuid. Tuludena on lisaeelarwes ette nähtud tulumaksu rohkem laekumine ja eelmiste aastate eelarwelised ülejäägid.

Edasi järgnesid mitmed walimised: esindajateks maakonna weekomisjoni waliti K. Palu Karulast ja B. Säga Helmest; maakonna haridusnõukokku J. Wiks Tõrwast ja Palwadre Soorust; kinniswarade hindamise maakonna komiteesse — K. Kurwits Restust, J. Ruder Laatrest ja J. Nirk Keenist; Pikasilla algkooli hoolekogusse P. Roosson ja K. Sepp. Senini Pikasilla algkool kuulus maawalitsuse ülalpidamisele, kuid 1. aprillist alates läheb ta uue Põdrala walla ülalpidamisele.

Ainuke päewakorrapunkt, mis tekitas elawaid mõttewahetusi, oli Walga maakonna omawalitsusele wõetawate maksude määruse wastuwõtmine. Lahkarwamised tekkisid lõbustusmaksu ümber, kuna enamik wolinikke näis algul kalduwat sellepoole, et kõik organisatsioonide peoõhtud olgu lõbustusmaksust wabad. Lõpuks lepiti küsimuses kokku ja maawalitsuselt esitatud määrus wõeti wastu muutmatult soowiawaldusega, et maawalitsus wabastaks lõbustusmaksust waldades organisatsioonide ühisettewõttena korraldatawad lõikuspeod, kuna need ei taotle ärilisi, waid rahwuslikke ülesandeid.

Wiimase päewakorrapunkti all wõeti wastu maawalitsuse teedekapitali 1939. a. maksunormid.

13-punktilise päewakorra arutamiseks kulus wolikogul waid kaks tundi.

Piimahind tõusis.

Piimahindade noteerimiskomisjon noteeris 17. okt. Tallinna kohta järgmised piimahinnad: 1. waliku rõõskpiim müügil piimakauplustele 12—13 s. l. ja müügil piimatööstustele 11—12 snt. liiter. 2. waliku rõõskpiim müügil piimakauplustele 10—11 snt. l. ja müügil piimatööstustele 9—10 snt. liiter. Piimahinna tõus sügiseti on meil tawaline, kuid tuleb harilikult toime juba umbes kuu aega waremalt. Tingitult tänawusest soojast sügisest wiibis aga hinnatõus ja tuli toime alles nüüd, millal ilmad on külmaks muutunud ja wäljas karjasöötmise tingimused juba üsna halwaks muutunud. Kari käib küll wiimaseid päewi wäljas, kuid piimatoodanguks wajaliku sööda saab ta enamasti juba laudas. Laudassöötmine tuleb aga meil tunduwalt kallim kui suwel karjatamine.

Esialgu on kõrgemat hinda saanud üksikud talupidajad, kuid loodetawasti tõuseb lähematel päewadel piimahind üldiselt.

Peekon noteeriti 75—88 senti kilo.

Peekonihindade noteerimise komisjoni reedesel koosolekul määrati peekonile sordi ja headuse järele järgmised hinnad: 1. sort — 88, 83 ja 79 senti kilo; 2. sort — 83, 79 ja 75 senti kilo; 3. ja 4. sort — siseturu hinnad. Eluskaalu hindadeks sigadele määrati 90—120 kilo raskustele 60 senti kilo, 121—160 kilo raskustele 64 senti kilo ja üle 160 kilo raskestele 60 senti kilo. Hinnad wõrduwad eelmise nädala noteeringule.

Põlev auto maanteel.

Salapärane süütamine Kaagveres.

Walgamaal Kaagjärwe wallas leiti kohalike elanike poolt ööl wastu pühapäewa külawaheliselt teelt põlew sõiduauto, mis kandis numbrit O-43. Auto juures ei olnud ainustki inimest.

Kohaletulnud inimeste poolt kustutati tuli ja teatati sündmusest Walga kriminaalpolitseisse, kust saadeti sündmust juurdlema ametnikud. Selgus, et auto kere on tulest tublisti kannatada saanud, kuid imekombel on jäänud terweks mootor ja bensiinipaak. Kindlasti wõib arwata, et auto juures on tegemist süütamisega.

Auto kuulub kellelegi Wõrumaal Rõuges elawale Plessile, kes selle uuena ostnud alles käesolewal kewadel.

Revideeriti Särevere valla tuletõrje ühinguid.

Särewere walla wab. tulet. üh. juhatus koos kohaliku politseiga rewideeris neil päewil walla piires asuwaid tulet. kogusid, kus leiti, et asjaajamine ja kord kõigis kogudes oli hea. Asja eesotsas seisjad on innuga tööd teinud, niisamuti on kohalik rahwas täies arusaamises tuletõrje tähtsusest, aidates kaasa ainelise toetusega, mille tõttu on suudetud muretseda korralikud käsipritsid ja muid wajalikke tulekaitse abinõusid, kuid walusalt annab igal pool tunda ruumi puudus. Kõigile pingutustele waatamata ei ole suudetud omal jõul ehitada pritsikuurisid, kuhu tulekaitse abinõud wõiks ühtekokku korrapäraselt paigutada. Hädawajaliseks loeti keskusse mootorpritsi muretsemine, kuid raha puudusel ei ole wõimalik sedagi saawutada ilma riikliku toetuseta. W.

„Raadiojäneseid" Hageris.

14. okt. s. a. kontrollis riigi ringhäälingu raadiokontrolör Hageri alewikus raadiokuulajaid. Loata kuulajaile koostati aktid kahele isikule. Iseloomustawamaks nähteks oli fakt, et registreeriti „raadiojänes", kelleks osutus kohalik rajooni konstaabel ja kes kasutanud raadiowastuwõtjat loata kuulamiseks ligi 2 kuud. Teiseks loata kuulajaks osutus kohalik raadiotarwetega kaupleja Ants Abram. Apteeker Knoch'ile koostati akt, et ta kuulas elektriwoolul töötawat raadiowastuwõtjat alates weebruarikuust s. a. patarei-wastuwõtja loaga.

Wajangul peeti lõikuspüha.

Pühapäewal toimus Wajangu rahwamajas Isamaaliidu kohaliku osakonna j. t. organisatsioonide ühiskorraldusel lõikuspüha kooswiibimine lõikuslauas, millest wõtsid osa ka Põllutöökoja esimees ja rahwasaadik agr. A. Jürima, maanõunik Wold. Tartu, Isamaaliidu Järwamaa sekretär A. Waldmaa j. t. kutsutud külalisi. Kooswiibimine oli meeleolukas ja eelnimetatud külalised wõtsid sõna päewakorral olewate akuutsemate küsimuste kohta. Osawõtjaid oli üle 150 inimese.

Paides tähistatakse Wabadussõja algupäewa.

Reedel, 28. nowembril möödub 20 aastat Wabadussõja algusest.

Kohalik Wabaduse Risti kawaleride esindus on algatanud Wabadussõja algpäewa tähistamiseks mõtte tänawu Paides ja on selleks pöördunud Järwa Malewa pealiku poole. Kuidas päewa tähistamine toimub, ei ole weel selgunud.

Wabadussõda algas meiepoolse kaitselahinguga Narwa all pealetungiwa punawäe wastu. Punawägi sooritas esimese kallaletungi Narwale küll juba 22. nowembril 1918. a., kuid selkorral löödi see tagasi saksa wäeosade poolt, kuna meie rahwawägi oli alles organiseerimise algastmel. 28. nowembril 1918. a. aga wõtsid Narwa juures nn. Keldrimäe ja Joala lahingutest osa esmakordselt meie rahwawäe osad, eesotsas 4. jalawäe polguga polkownik Seimani juhatusel.

Paides rajamisel uus puiestee.

Paide linnawalitsusel on kawatsus tulewal suwel Laia tänawa raudtee ülesõidukohast alates rööbiti raudteega ehitada puiestee kuni tööstuskoolini. Kuna aga rajataw puiestee läheks läbi kaheksa eraomaniku krundi, siis praegu linnawalitsusel on käimas läbirääkimised krundiomanikega, et puiestee alla minewa maa wastu anda wastawad maatükid linna heinamaadest. Juhul, kui krundiomanikega ei saawutata kokkulepet, tuleb linnawalitsusel maa omandada ostuteel, milline teeks aga puiestee rajamise asjatult kalliks. Krundiomanikega loodetakse seisukoht selgitada lähemal ajal.

Rewideeriti tuletõrje Tapa diwisjoni allüksusi.

Suuremaks puuduseks weetagawarade korraldamatus.

Kahel möödunud nädalal rewideeris Tapa jaosk. politseikomissar tuletõrje Tapa diwisjoni alla kuuluwaid Albu, Ambla, Lehtse, Nõmküla ja Rakke tuletõrje ühinguid. Kontrollides tuletõrje riistu, meeskonna wäliaõpet, tulekaitse määruste täitmist jne. Meeskonna kogumine, riwiline ja taktikaline wäljaõpe ning distsipliin oli igal pool täiesti rahuldaw, samuti olid korras olemasolewad tuletõrjeriistad. Üldise suurema puudusena aga esines kõikjal weewarustuse puudulikkus: wäga paljudes asulates puuduwad looduslikud weekogud, mille asemele tuleks soetada küllaldase weehulgaga bassein, kaewe wõi muid weereserwe, mis kindlustaks pritsidele weetagawara tuleõnnetuste puhul. Ka polnud enamikes taludes täidetud Järwa maawalitsuse sundmäärust, mis nõuab, et igas talus peab olema weewedamise-nõu, pootshaak, 2 redelit ja häire abinõud (lokulaud, signaalsarw). Ainult Rakke ühingu piirkonnas oli wiimaks mainitud sundmäärus rakendatud ellu peagu igal pool.

Mehi kogunes igal pool rewideerimisele 50% ümber.

Rämpsu ma wedama ei hakka...

Möödunud weebruaris müüs Jüri Tenderman oma Takasaare talu Johan Aaronile, mille juures oli juttu tallu jäänud asjadest, nagu olid seda wiljaredelid, linamasin, sarjad, regi jne., mille kohta tähendanud Tendermann, et tema seda rämpsu wedama ei hakka. Sellega ta jättis need asjad ostjale taluga kaasa. Hiljem hakkas aga müüja ostjalt wiljaredeleid ja linamasinat, mis hindas 40 kroonile, nõudma tagasi ja kui see ei sündinud, siis tõstis Aaroni wastu süüdistuse omastamises.

Asi oli reedel Paide jaoskonnakohtus arutusel, kus tunnistaja läbi selgitati, et Tendermann loobus „rämpsust" ostja Aaroni kasuks ja et selle rämpsu hulka kuulusid ka wiljaredelid ja linamasin, millepärast kohtunik mõistis Aaroni õigeks.

Järwamaale määrati maanoorte wanemaid.

Üleriiklik maanoorte wanem A. Jürima nimetas Türi põllumeeste konwendi maanoorte wanemaks Hugo Tawasti, kes seni on tegutsenud wäga edukalt maanoorte organiseerimisel ja juhtimisel. Ambla põllumeeste konwendi maanoorte wanemaks nimetas üleriiklik maanoorte wanem Jaan Kentsi, kes samuti tuntud energilise mehena ja tubli noortesõbrana.

Warastati 2 jalgratast.

Neil päewil teatas politseile Ellen Rünne, et Järwa-Jaani alewikus Pikal tänawal on warastatud tma isale kuuluw jalgratas, milline wäärtus on 60 krooni. Jalgratas on olnud kuuris.

Teisest jalgrattawargusest teatas Jaan Jaama. Tema jalgratas on warastatud Wahastu wallas „Kaasikuõue" talus ja saadud kahju hindab ta 130 kroonile.

Wanake sai raskesti wigastada.

Neil päewil sai raskesti wigastada Wõhmuta wallas elutsew 80-a. talupidaja Jüri Rahumägi, kes oli parajasti wiimas Wõhmuta koorejaama piima.

Ajal, millal Rahumägi tõstis parajasti piimanõusid wankrist platwormile, ajas meier koorejaama ruumist wälja kellegi koera, wisates talle külma wett. Sellest ehmudes hakkas Rahumäe hobune lõhkuma, mis tingiski õnnetuse.

Tabati Tapa jaamas „töötanud" wäejooksikust raudteewaras.

Tallinnas tabati raudteewaras, kes juba mõnda aega „töötas" Tapa jaama piirkonnas, pannes toime wargusi rongidel ja jaamades. Wargaks osutus 22-aastane Elmo Joasalu, endise nimega Herbert Johanson.

Noorusest hoolimata on Elmo Joasalul raudteewarguse alal pikemaajaline „praktika". Ta oli tööstuskooliõpilane ja käis wargil Walga-Tallinna raudteeliinil.

Ta saadeti Wõrru teenima sõjawäe sundaega. Suwel lahkus ta omawoliliselt wäeosast ja kuulutati seetõttu wäejooksikuks. Ta antakse sõjaringkonnakohtu alla nii wäejooksus olemise kui ka warguste pärast.

Karme karistusi kaklejaile ja mürgeldajaile.

Wiru-Järwa prefekt karistas Bernhard Ilwest, 23 a. wana, ja Eduard Wentselit, 37 a. wana, pärit Aegwiidust, kumbagi 60-kr. rahatrahwi wõi selle mittemaksmisel 20-ööpäewase arestiga selle eest, et nad 24. juulil s. a. Lehtse piirituswabriku poolt korraldatud awalikul peoplatsil tungisid kallale peokorraldajale ja teisele pidulisele, kes läksid korrale kutsuma peol wiibiwat ulakat. Oskar Riisenberg, 29 a. wana, pärit Aegwiidust, sai karistada 100-kr. rahatrahwi wõi selle mittemaksmisel 30-ööpäewase arestiga selle eest, et ta samal peol loopis peoplatsil wiibiwasse rahwahulka toiduaineid ja einelauast wõetud taldrikuid. Lembit Luhni, 18 a. wana, pärit Rakke Kamarikult, karistas prefekt 20-kr. rahatrahwi wõi 10-ööpäewase arestiga selle eest, et ta 5. skp. Rakke w., Kamariku küla wahel lärmitses, ropendas, noris tüli Erich Niinemetsaga ja tungis talle põhjusetult kallale.

Tapa sõnumeid.

Kogukonnamaksu laekus 11.000 kr. Wabatahtlikult tasuti linna kogukonnamaksukohuslaste poolt 1938. a. kogukonnamaksu 11.031,61 kr. Maksu jätsid tasumata 132 maksukohuslast, kogusummas 774 kr., milline summa anti üle maksunõudjale sundsissenõudmiseks.

Tapa jaosk. politseinikud wõistlesid laskmises. Möödunud nädalal toimusid soomusr. rügemendi laskerajal Tapa jaoskonna politseinike laskewõistlused politseital. poolt korraldatud wõistluste sarjas. Söjapüssist laskmises tuli esikohale konst. A. Anelin — 125 silmaga, 2) konst. G. Tammets — 97 s., 3) komissar P. Kutsar — 90 s.; püstolist laskmises: 1) konst. A. Anelin — 125 s., 2) komissar P. Kutsar — 119 s. ja 3) konst. W. Eelnurme — 105 s.

Ulakad poisikesed rikuwad elektri walgustuswõrku. Pahatihti tuleb ette juhtumeid, kus üks ehk teine tänaw linnas on öösiti elektriliini rikke tõttu pime. Tawaliselt nurisetakse sellastel juhtudel linna elektrijaama hooletuse üle, kuid nagu selgunud, tuleb siin otsida süüdlast ka teisalt. Nimelt pilluwad poisikesed walgustuswõrgu juhtmetele traadijuppe, tekitades sellega lühiühenduse, mis põletab postilt läbi liinikaitse. Peale haruliini pimedakstegemise tuli hiljuti isegi ette juhtum, kus sellasel kombel läbi põletati raadiowastuwõtja lambid. Sellaste juhtumite wältimiseks oleks soowitaw, et kodanikud, kes märkawad ulakate poisikeste „tulewärgi" tegemist, sellest teataks politseile wõi linnawalitsusse, süüdlaste wastutusele wõtmiseks.

Karistati alaealise tütarlapse sõimajat. Tapa jaoskonnakohtunik karistas Tapal, W.-Põllu 6—2 elutsewat August Reeme't 30 kr. rahatrahwi wõi 10-päewase arestiga selle eest, et ta 11. juulil s. a. Tapa raudteejaamas sõimas samas majas elutsewat 16-aastast Lydia Kusmin'it roppude sõnadega. Süüdistus sõnadega haawamises oli tõstetud ka A. Reeme abikaasa Ollimpiada wastu, wiimane aga mõisteti süü tõendamatuse tõttu õigeks.

Tapa Meestelaulu Seltsi peakoosolekut peeti 14. sk. õhtul N. K. S. ruumes. Koorijuhiks kinnitati Arwo Ranne, Kadrinast, juhatusse waliti tagasi A. Ruil ja E. Tiits, rewisj. komisjoni E. Tomingas, A. Kirsipuu ja E. Mikkin. M. aasta aruanne kinnitati tasakaalus 50,22 kr. Ühenduses uue ja energilise koorijuhi tööle rakendamisega on huwi meeskoori wastu märgatawalt tõusnud ja koori ümber koondub üha arwukamalt Tapa meeslaulu armastajaid. Uute lauljate wastuwõtmine toimub igal lauluharjutusel.

Toidukinete kauplus pole kõrts. Tapa jaoskonnakohtunik karistas Tapal, Pikk tän. 19 toidukinetekaupluse pidawat Hans Koppas't 10-kr. rahatrahwi wõi 5-päewase arestiga selle eest, et ta lubas oma kaupluses wiina juua A. Põder'il ja J. Käspersonil, juues nendega isegi napsi kaasa.

Möödunud nädala piimaproowid Tapa kauplusist osutasid analüüsimisel järgmisi rasuwaprotsente: J. Leesmann — 3,7, A. Roomet — 3,7, W. Lanna — 4,1, 3,7, A. Parwe — 4,3, 4,0, 3,4 G. Spooneste — 3,7, H. Maidla — 3,8, 3,6, E. Iwanow — 4,0, 3,4, A. Tammar — 4,0 3,3, H. Preemet — 4,2, 3,9, O. Busch — 4,1, 3,6, H. Tamm — 3,9, 3,8, J. Heina — 4,2, 4,0, 3,3, L. Tuulisworm — 3,6, 3,2, P. Undewald — 3,8, J. Kaarma — 3,4, M. Weltmann — 3,9, „Tarbija" — 4,1, 3,3, 4,0, A. Lepik — 4,2, 3,4, M. Klammer — 4,1. Nagu eeltoodust nähtub, on piim üldiselt muutunud märksa rammusamaks. Turult wõetud kõigiwõi proowidest osutusid alawäärtuslikeks J. Laisaare ja A. Piiskoppeli proowid liigse weesisaldawuse ja W. Paali proow, halwa kõrwalmaitse tõttu.

Karm karistus „samogonni" pruulijale. Tapa jaoskonnakohtunik karistas Eduard Paas'i, pärit Wohnja wallast, 500 kr. rahatrahwi wõi 6-kuise arestiga loata wiina ajamise ja müümise eest. E. Paasi juurest leiti läbiotsimisel puskari ajamise sisseseade ja 140 ltr. wiinameskit.

Anna mehelt warastati 171 krooni raha.

Möödunud neljapäewal wiibis Paide laadal Anna wallas Pikakülа asunduses elutsew Ludwig Waht, kes kella 20 paiku wiibis oma abikaasa ja kolme tuttawaga restoran „Põllumeeste Kodus". Minnes käimlasse, seltsis Wahtile keegi tundmata mees. Ta hoidis Wahtile liigagi ligi, kuid Waht ei pööranud sellele erilist tähelepanu, kuna kitsas ruumis trügimise arwas olewat wältimatu. Küll märkas Waht, et keegi peab käimlaust wäljaspoolt kinni ja wööras aitab seda suruda lahti. Warsti peale lahkumist käimlast leidis Waht, et rahakott ühes 171 kr. rahaga taskust kadunud. Kohe pöördus ta restorani teenijate poole abi saamiseks. Tundmatu mees wiibis weel käimlas ja ta peeti kinni. Kuni restorani teenija läks telefoni juurde politseisse teatamiseks, jäi tundmatu kahjusaaja walwe alla, kuid wiimane laskis kahtlusalusel joosta ära.

Politsei ilmudes ei teadnud kahjusaaja küllalt täpsalt kirjeldada kahtlusalust, waid jäi peatuma juhuslikule wõõrale, kes aga kahtlus-aluseks ei osutunud. Walejälgedele juhtimine raskendas juurdluse käiku ja halwas selle tulemusi.

Sündmuse eel wiibisid restoranis mitmed „eriteadlased" taskuwarguste alal, kes wõisid näha Wahti raha, kui ta maksis teenijale õllearwet wiiekroonisega, mis sündis just enne käimlasse minekit, ja panna tähele, millisesse taskusse asetas rahakoti.

Juurdlus jatkub, warga isik on selgumas ja ta loodetakse peagi tabada. Wahti tühi rahakoit leiti järgmisel päewal restorani käimlast.

Türi eragümnaasiumi awaaktus.

Türi koolimajas toimus laupäewa õhtul lastewanemate komitee korraldusel eragümnaasiumi awaaktus, millest wõttis osa rohkel arwul lastewanemaid ja kutsutud külalisi. Awasõna ütles linnawanem A. Wiirmaa, kuna aktusekõne pidas koolijuhataja J. Witsut, rõhutades hariduse tähtsust ja selgitades kooli saamislooga seosesolewaid küsimusi. Wabariigi Presidendile ja haridusministrile otsustati saata terwitus- ja tänukirjad. Peale rikkalike muusikaliste ettekannete ja deklamatsioonide kuulamist õpiplastelt istuti hilisööni nägusasti kaetud pidulauas.

Koolinoored rääkisid matkamuljeist.

Pühapäewal, 16. okt. toimus Paide Gümnaasiumi II klassi awalik referaat-õhtu. Refereerisid õpilased A. Luht, T. Boguslawski, A. Loo ja A. Lendre teemal „Matkamuljeid Saaremaalt". Ekskursioon Saaremaale toimus käesolewa aasta kewadel õpetaja O. Puskari juhatusel.

Huwitawaid ettekandeid oli ilmunud kuulama hulk kohalikke koolinoori.

Türi uudiseid.

Loata autojuhtimise eest 100 kr. Prefekt koristas Türil elutsewat Allu Suistet 100 kr. rahatrahwiga wõi selle mittemaksmisel 30-öpäewase arestiga selle eest, et ta on alates käesolewa aasta aprillikuust kuni käesolwa aasta 22. septembrini juhtinud autot ilma juhiloata, millega ta on rikkunud jõuwankrite seaduse ellumiimise seadust.

Türi tuletõrjeühingu ruumes korraldatud awalikul peol tungis Türil elutsew Elmar Tenjas ilma põhjuseta kallale Kunar Täkrele, teda näkku lüües. Prefekt karistas E. Tenjast selle eest 15. kr. wõi 10-päewase arestiga.

Hauarist lükati ümber. Uus tn. 5 elutsew Meeli Talwi awaldas, et Türi kalmistul on tema hauaplatsil ümber lükatud tema surnud mehe haual olew rist. Kes selle ulaka teoga on hakkama saanud, pole teada.

Mees saadetagu töölaagrisse. S. Pärnu tn. 22 elutsew Anete Raudsepp pöördus politsei poole palwega, et see teeks korralduse tema lahuselawa mehe Aleksander Raudsepa kelle praegune elukoht Särewere wallas Kihlis, töölaagrisse saatmiseks. Wiimane olewat jätnud oma perekonna saatuse hooleks ega anna oma kahele alaealisele lapsele mingit ülalpidamist, teades, et need kannatawad puudust. Ka tarwitab mees alkoholi.

Progümnaasiumi 4. klass kirjawahetuses Soome õpilastega. Türi linna progümnaasiumi 4. klassi 14 õpilast on kirjawahetuses Soome Rowaniemi linna gümnaasiumi õpilastega. Kirjawahetus mõlema kooli õpilaste wahel on õige tihe. Kirjawahetuse algatajaks oli progümnaasiumi 4. kl. juhataja õp. A. Seitam, kes wiibis möödunud suwel nimetatud Soome linnas, sõlmides sidemeid sealse gümnaasiumiga.

Tähtis lastewanematele.

Difteriidi rawist, ettewaatusest ja laste eraldamisest.

Kuna Paides wiimastel päewadel difteriidijuhud on kahjuks kaswanud ja see nakkushaigus weelgi wõiks lewida, siis haiguse pidurdamise eesmärgil meie lehe toimetuse poolt pöörduti linnaarsti dr. G. Leisneri poole, kelle alljärgnewa seletuse difteriidi üle awaldame lootuses, et see selgitaks paljudele, mida teha laste haigestumiste kordadel.

Difteriit on nakkaw kurguhaigus, mis esineb ja lewib peamiselt laste hulgas. Difteriidi rawimiseks süstitakse haigele wastawat seerumit. Seerumi süstimine peab aga toimuma haiguse esimestel päewadel, kuna hiljem ei oma see küllaldast mõju ja haigusele wõiwad lisanduda kardetawad komplikatsioonid: halwatus, südamelihaste wigastused jne., millele wõib järgneda surm. Sellepärast praegu on eriti tähtis, et haigestumise korral pöördutaks arsti poole, kes määrab õigeaegselt wastawa rawi.

Difteriit nakkab peamiselt ühelt lapselt teisele nende kokkupuutumise teel. Samuti antakse haigus edasi asjade ja esemete kaudu, milliseid warem haigestunud puutunud. Eeltoodu tõttu on eriliselt tähtis, et haigestunud laps ei puutuks mingil tingimusel kokku teiste omasugustega. Samuti ei ole ka sugugi liigne, et lapsewanemad ja teised haigega kokkupuutuwad perekonnaliikmed wäldiksid külaskäike perekondadesse, kus leidub lapsi.

Praeguste niiskete ilmade puhul wanemad peaksid eriti tähelepanu pöörama lasteriietusele, et wältida kergeid külmetusi, millisest sageli difteriit saab alguse. Haigestumisest hoidumiseks tuleks tähelepanu weel pöörata kurgukuristamisele, mida wõib teha kas boorhappega wõi wesinik ülihappe lahuga, samuti hea oleks käte desinfitseerimine sapoform-lahuga, mida antakse apteegist arstitäheta ja mida kasutatakse üks supilusikatäis liitri wee kohta.

Kokkuwõttena rõhutaksin weel kord kõikidele ettewaatust ja haigestumiste puhul kohest arstide poole pöördumist.

Kolmanda klassi teed korda.

Maawalitsus määras kindlaks korra, mille järele tuleb käia 3. klassi teede tegemisel.

Maawalitsuse poolt määrati kindlaks kord, mille järgi tuleb talitada 3. klassi teede tegemisel naturaalkohustuse korras. Warem sellel alal kindlamaid norme kehtimas ei olnud.

1. nowembrist kehtima hakkawa korra järele on naturaalkohuslased kohustatud maawalitsuse poolt määratud tähtajaks wälja wedama kruusa ja selle laotama teedele. Kui ilmneb teede ülewaatusel, et naturaalkohuslane ei ole oma teetükki korralikult sillutanud, siis on wõimalus temale anda teetükk kordaseadmiseks 10-päewane tähtaeg. Ei ole ka selle aja lõppemisel teetükk korras, koostatakse protokoll, mis saadetakse kohtusse korratu teetegija wastutusele wõtmiseks. Lisaks sellele laseb walla walitsus teetükk korda seada ja sellega seoses olewad kulud nõutakse naturaalkohuslaselt wastuwaidlemata korras sisse.

Wõib märkida, et Järwamaal on seni korratuid teekohuslasi olnud siiski wõrdlemisi wähe. Kindlama korra maksmapanek osutus aga siiski üldiselt wajalikuks, et tõsta 3. klassi teede olukorda, mis üldiselt siiski soowida jätab.

KINO „KALEV" TAPAL | Teisip., 18.—20. oktoobrini.

Romantiline ja huumorirohke linastus! Kolm armastatuimat tähte **Joan Crawford, Clark Gable** ja **Franchot Tone** W. S. van Dye'i suurlawastuses

Armastuse jahil

üks neid filme, mis meeldiwad kõigile. Tulwil terawmeelsust ja tabawaid nalju. Tulwil eriskummalisi huumoririkkaid seiklusi.

2. Lisaeeskava.

Seansside algus: 18. ja 19. sk. kell 20, 20. sk. k. 19 ü.

Sensatsioon! **Sensatsioon!**

Tapa Noorsoo-Kasw. Seltsi ruumes neljapäewal, 20. oktoobril s. a.

Aleksander ja mrs. Jenny

De-Kastrozza wõõrusetendus

Algus kell 20 (8) õhtul.

Kohale jõudnud lillesibulad:

HÜATSINDID,
TULBID,
NARTSISSID ja
KROOKUSED.

E. KOIK, PAIDE, TURG 15

Soowitame suurel ja wäikesel arwul

õuna-, pirni-, kirsi- ja ploomipuid

ning igasuguseid marjapõõsaid. Wilja- ja iluaedade rajamine oma taimedega. Soodsad tingimused. Nõudke andmeid. Türi Puukoolid, Türil, Weske t. 5.

Käesolewaga teatame,
et oleme awanud
Esna raudtee-jaama juures mootorlaadijaga
raadio akumulaatorite laadimise punkti.
Peetri Tarwitajateühing.

Kaotatud 14. okt. s. a. Koigi—Paide—Türi wahelisel teel

veoauto kummi.

Leidjat palutakse teatada sll. wõi Paides autoomanikule J—189.

Wastu tulles linakaswatajate soowidele, wõimalikult warem müügile saata tänawust linasaaki, algas leotatud linawarte wastuwõtmist

Kuksema tooriinavabrik

harimiseks igal äripäewal, kuni 1. nowembrini s. a. Lähemalt telef. Järwa-Jaani 47. Juhatus.

Puhkuselt tagasi tulnud. Jatkan haigete wastuwõtmist

Järwa-Jaanis, endise maja teises korteris.

Dr. V. ROSENSTEIN

Silmaarst

Dr. M. Bassel,

Tallinnast, wõtab wastu pühapäewiti kella 10—2 e. l. ja kella 3—4 p. l.

Tapal,
Jaama tän. 4,

hambaarst dr. R. Scheer'i juures. Wastuwõtmine algab 23. okt. s. a.

Talu müüa.

Põldu 6 ha, peale selle karja- ja heinamaad, ühes tänawuse aasta heinte, põhkude ja õlgedega. Hooned korras ja wastawad talu nõuetele. Ostja wõib kohe sisse asuda. Hind odaw, tingimused soodsad. Kirjad saata ühes margiga wastuse jaoks. Aadress: Leida Põder, Põltsamaa.

Kehra Riigimõis Harjumaal

wajab alates 1. now. s. a.

1. sepp-masinisti ja 1. karjameest.

Teated endise teenistuse ja nõutawa palga üle esitada Kehra Riigimõisa walitsusele Kehra ag.

Mõisawalitsus.

Weel täna wäli tellida „Järwa Teataja" 15. okt.

A.-ü. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.